

ERDÉLYI LAPOK

T. „Otthon” írók és hírlapírók köre
Budapest

Főszerkesztő
DR. PAÁL ÁRPÁD

KERESZTÉNY MAGYAR POLITIKAI NAPILAP

Előfizetési árak: Belföldön: Egész évre 800, félévre 400, negyedévre 210, egy hónap 70 lejt.
Magyarországon: Egész évre 50 P. félévre 25 P. negyedévre 15 P.
Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepek 24 fillér.

Teljesen végetért az osztrák polgárháború

Hivatalos megállapítás szerint lényegesen kevesebb a halottak és sebesültek száma, mint amennyit az eddigi hírek mondtak.

Megerősödés belpolitikailag, új zavar a külpolitikában

Bécsből jelentik: Az ausztriai véres napok következményei most kezdenek mutatkozni. A nemzeti szociálisták körében meglehetősen nyomottá vált a hangulat. Meg kellett győződni arról, hogy Dollfuss sokkal erősebb, mintsem gondolták. Ez a megállapítás sok nemzeti szociálistát kezd átvenni a Dollfuss körül csoportosuló úgynevezett „hazafias front”-ba.

Schlegel, felsőausztriai tartományfőnök pénteken megjelent Dollfussnál a felsőausztriai tartományi szervezet ügyében. Hír szerint Starhemberg herceg, a Heimwehr vezetője erősen kikelt a tartományfőnök ellen, s ez most a központi kormánytól fel akarja vetni a maga személyére nézve a bizalmi kérdést. Valószínűnek tartják, hogy bár Schlegel a kancellárnak is kedves embere és a keresztényszociálistáknak is egyik vezető alakja, mégis be kell adnia lemondását.

A hatóságok pénteken közzétették, hogy minden beszoigáltatott fegyverért 20, gépfegyverért 50 schilling jutalmat fizetnek és büntelenséget biztosítanak. A beszoigáltatás határideje február 25. Ezen az időpontot túl szigorú büntetést szabnak ki azokra, akiknél fegyvert találnak.

A Bécsben eddig beszoigáltatott fegyverek és hadifelszerelések száma a következő: 50 géppuska, 1800 löfegyver, 700 szurony, 400 kézi-gránát, 800 ezer gyalogsági töltény, 50 annomít, 6 kiló dinamit.

Hivatalos jelentés szerint Bécsben a halottak száma: a karhatalom részéről 102, a polgárság részéről 137. A sebesülteké: a karhatalom részéről 319, a polgárság részéről 339. A polgári halottak között számtalan ártatlan ember található.

Innsbrucki jelentés szerint Tirolban lövészeket mozgósítottak, mert állítólag egy nemzeti szociálista puccsot lepleztek le.

Az osztrák szociálista vezérek Prágában.

Prágából jelentik: Bauer Ottó és Deutsch Gyula Prágában megkezdték tárgyalásaikat.

Dollfuss kancellár a magyar félhivatalos lapban nyilatkozott: „Nem térünk le a megkezdett útról”

Budapestről jelentik: A Budapesti Hírlap nyilatkozatát közöl Dollfussról, aki többek között a következőket mondta:

— Végre egyszer meg kellett vonni a hátrvonást a szociáldemokrata párt és a munkásság között. A szociáldemokrata pártot felszabtuk és ezen az intézkedésünkön nem is változtatunk. Ami a munkásságot illeti, biztosítani igyekszünk jogait, úgy az általános emberi jogokat, mint szociálpolitikai igényeket. A mi politikánk a megbékéles politikája. De természetes, hogy a zavargások vezetői el-

Deutschot a fölkelő harcok során sebesülés érte s ez a sebesülése hír szerint súlyos. Valószínű, hogy ki kell operálni egyik szemét.

Linzben pénteken kisebb összeütközésre került sor a törvényes karhatalom és a szociáldemokrata védőszövetségek között. Akkor történt ez, amikor a főtérrel eltávolították a forradalmi idöket dícsőítő „November 12” felirású táblát.

Wallisch Kálmánt még mindig nem sikerült elfogni. Ezért a fejére kitűzött 1000 schillinges díjat 5000-re emelték.

Kilenc újabb halálos ítélet, három kivégzés.

Sanktpöltenben a rögtönítélő bíróság halálra ítélte Rauchenberg Viktor 26 éves kőművesegédet és Hoy János 43 éves munkanélkülit. Mindkettőt ki is végezték. Bécsben halálra ítélték Soboda Emil munkást. Az ítéletet rajta is végrehajtották. Pénteken összesen 9 egyént ítélték halálra. A többi 6 kivégzésről még nem érkezett jelentés.

A Bécsben letartóztatásban levő 2000 egyén közül már többet szabadlábra helyeztek. Megállapították, hogy nem vettek közvetlen részt a harcokban.

A felsőausztriai iskolákban elrendelték, hogy minden tanítási órát a következő hazafias köszöntéssel kell megkezdeni: „Hűség Ausztria iránt.”

Az államfő köszönő levele Dollfuss kancellárnak.

Bécsből jelentik: Miklas köztársasági elnök levelet intézett Dollfusshoz, amelyet falragaszokon hoztak a lakosság tudomására. A levélben a szövetségi elnök méltatja a kancellár magatartását azokban a nehéz napokban, amelyek oly nagy veszedelmet jelentettek Ausztriára. Hálás köszönetet mond Dollfussnak a felforgató mozgalom leveréséért, amely mozgalom, ha sikerrel jár, Ausztriát végveszedelembé sodorja. A levél végül bejelenti, hogy az áldozatok családjáról gondoskodás történik.

Dollfuss kancellár a magyar félhivatalos lapban nyilatkozott: „Nem térünk le a megkezdett útról”

len az eljárást szigorúan kell folytatnunk. — A városi épületekről olvashatták, — folytatta a kancellár, — hogy azok valóságos erősségek voltak, beton kavernákkal és beton gépfegyverfedezékekkel. A fölkelőknél talált fegyverkészletéről is eleget olvashatták. Mind-ezeket a felszereléseket egy nagy offenzíva esetén a kormány és a közrend védői ellen akarták fölhasználni. A puccs azonban összeomlott. Mindent összevetve, a kormány rendkívüli erkölcsi megerősödére tett szert, s a megkezdett útról le nem térünk.

Népszámlálási tanulságok

Irta: Paál Árpád

Az országos statisztikai hivatal vezetője, Manóila Sabin professzor nagyérdékű előadást tartott Erdély fővárosában az 1930-ik évi népszámlálás eredményéről. Már negyedik évbe is átléptünk a népszámlálás óta, s még semmi adat eddig hírül nem adta, hogy az országlakosság életviszonyaiban miféle mennyiségek vannak, illetve ezek a mennyiségek a korábbi népszámlálások óta hogyan módosultak.

Az erről való tudomások hiánya bizonyos mértékben alkalmas arra is, hogy zavaróan hasson. Ugyanis nem csak kíváncsiság kielégítése függ attól, ha a magunk életviszonyait, s ezek tömeges, vagy nem tömeges állapotait kellően ismerjük. Ettől olyan tudomások függenek, amelyek kormányzati vagy társadalmi akciók irányait határozhatják meg. Például a munkaviszonyokról, a termelési változásokról, a falu és város közötti néparamlásokról, a születési és halálozási arányszámok közti különbségről szóló felvilágosítások mind annak az indítékai lehetnek, hogy kormány és társadalom hol, melyik vidéken hasson intenzívebbül az elszegényedés és elnéptelenedés okai ellen.

Nálunk a legutóbbi népszámlálás adatai ismeretere azért is nagy szükségünk volna, mert tulajdonképpen 1910 óta nem volt 1930-ig tüzetesebb népszámlálás. Az 1920-iki számbavétel csak az 1910-iki adatok nagyjában való módosulásait tekintette át, eredményeit nem is közölték, s így sokban fennhagyta a vitáhatóságot. Hogy az 1910-1930 közötti időnek így nem volt megbízható statisztikája, az egyrészt érthető volt, mert éppen ez időközben állottak elő az államváltozásnak óriási tömegmozgatai, amelyek gomolygó felhők módjára változtatták a társadalmi viszonyok képét. Másrészt azonban éppen ezért az óriási történelmi fordulatért szükséges az, hogy annak társadalmi hatásait immár lemérni lehessen, s a megfelelő igazodásokkal a statikus, az állandó, a megnyugvó elhelyezkedések módjait is már megkeresni tudjuk. Nemcsak megkeresni, de meg is találni.

Különösen jó szolgálatnak kell tehát mondanunk, hogy Manóila professzor tájékoztató előadást tartott az 1930-ik évi népszámlálás eredményéről. Legalább ez az előadás hiteles adatokat közöl s ezzel pótolja azt a hiányt, hogy az 1930-iki népszámlálás számai és arányai még nyilvános közlésre idáig nem kerültek.

Ami minket, népkisebbségi sorsban levő magyarokat legközvetlenebbül érdekelhet, az természetesen a nemzetiségi viszonyok ismeretere vonatkozik. Manóila professzor adatai szerint az ország lakosságának 73 százaléka román nemzetiségű, míg 27 százaléka népkisebbségi. A népkisebbségek közt legnagyobb számú a magyar: 1 millió 388 ezer, vagyis 7.7 százalék; utána a zsidó: 829 ezer, vagyis 4.6 százalék; aztán a német 775 ezer, vagyis 4.3 százalék. Továbbiakban következnek a kisorozok, másnéven: rutének (469 ezer, 2.6 százalék), a bolgárok (378 ezer, 2.1 százalék), az oro-

HEYMAN SZINKÓR

A gettó leánya

Irene Dunne és Ricardo Cortez.
3-kor olcsó helyárrakkal!
Vasárnap d. e. szenzációs
kettős műsor!

azok (324 ezer, 1,8 százalék) és törökök (234 ezer, 1,3 százalék).

Külön, Erdélyre nézve inkább annak a feltűntetésére törekedett Manoila professzor, hogy a magyar elem minden vonatkozású visszaesését bizonyítsa. Eszerint az 1910. évi népszámláláskor még az erdélyi lakosság 32 százalékát alkották a magyarok; az 1930. évi népszámlálás már csak 24 százalékknak számítja őket. A jeles előadó egyúttal kimondotta azt a következtetést, hogy az 1940-ik évi népszámlálás még kedvezőlenebb arányú lesz a magyarságra nézve. Ezt abból következteti, hogy a magyarságnak 79 százaléka lakik városokban, s csak 21 százaléka falun; holott népszaporodást csak a falu adhat. Az 1930. évi népszámlálás adatai szerint az erdélyi városi lakosság 38 százaléka magyar, s így viszonylagos többsége van még a 35 százaléknyi román és 13 százaléknyi német városi lakóval szemben. De már elvesztette a városi lakosságban való abszolút többségét, ami még 62 százaléknál volt 1910-ben.

Amellett még arra is rámutat Manoila professzor, hogy a városkörnyéki magyarságnak csak 20 százalékos ma a születési arányszáma a 22 százalékos halálozási arányszámhoz képest. Ennélfogva a városokba való áramlása is már nem a falusi népszaporodás fölségéből telik ki, hanem magából a népesség folyton fogyó alapszámából. További következtetés végett arra utal az előadó, hogy ezer román lélekre 29,1 születés esik, ezzel szemben ezer magyarra csak 23, ezer németre 19,5 és ezer zsidóra 19,4 arányú. Tehát a többségi nép természetes szaporulata messzi fölényben van minden népkisebbség fölött, s különösen Erdélyben a magyarok fölött.

Mindezeknek az adatoknak és összehasonlításoknak a különös nyomatéku feltűntetése

kifejezetten külpolitikai hangsúlyozással történt. Az előadó külön kiemelte, hogy az idő a népkisebbségek eltűntetésén dolgozik.

Ezt a megállapítást a számszerűségek csakugyan mind igazolhatják. Azonban kérdés, vajjon egyúttal helyeslehető-e országos szempontból, ha csak állandóan fogy és néptelenedik egy-egy kisebbségi nép az országban? Végére az a nép is az ország népe és beletartozik annak az integritásába. Ha fogy és pusztul, az az ország összes lakosságának is kára, embervesztése. S ha csak éppen népkisebbségi életkörüben van meg a fogyás és pusztulás, ez a külpolitika vonatkozásában is kellemetlen visszhangot támaszthat. Olyan megállapításokra adhat okot, hogy a népkisebbségeknek korlátozottabb az élethelehetősége. A statisztika tudománya igazán nem tenne jó szolgálatot az országnak, ha csak ilyen tünetekről adna állandóan és növekvő folyamatossággal tanubizonyosságot.

A mostani fogyási és néptelenedési adatok tehát a kormányzat részére is figyelmeztetésül szolgálnak, hogy vizsgálja azok okait és hathatós jóakarattal ez okok kiküszöbölésére törekedjék. Ne hagyja azokat elhatalmasodni, hanem hozza be az ország minden népe számára az életföltételek igazságos egyenlőségét. Természetes különbségek így is maradnak, de azt minden nép megérti és annál jobban megbeszéli azt, ami többet mutatkozik a többségi nép természetes anyagi és erkölcsi erejében.

HAJTÓ-TEA.

Egy megbízható hashajtószernak a jelentőségét elismeri mindenki,

aki emésztési zavarokra hajlamos, vagy gyakran ismétlődő székrekedésben szenved. A leg-
jobb ismert hashajtószernak hátránya, hogy rövidbb, vagy hosszabb használat után a szervezet megszokja, amiáltal értékét veszti. Egész másképpen van ez a **Prof. dr. Péter-féle hajtó-tea** használatánál. Ezen tea csakis növényi alkotórészeket tartalmaz és összetételeiben egyszerűen

felülmulthatatlan!

Hatása több napig tartó, egyenletes és teljesen fájdalommentes. Már rövid használat után az emésztést megjavítja és a gyomor- és bélmozgást rendezi. Csakis eredeti **Prof. dr. Péter-féle hashajtó-teát** kérjen és fogadjon el. Kapható minden gyógyszerárban és drogeriában. Ha beszerzése nehézségekbe ütközne, úgy forduljanak lerakatunkhoz:

„CSILLAG” gyógyszerár,
Braşov, Strada Lunga 5.

Julika anyát kap

Irta: Ormos Gerő

Olyan ez, mint egy haragos színekkel feldobált paszellekép. Háttérrel a feketébe húzott égbolt ad neki. Messze horizontot von reá egy rozsdásvörös csik az égájon, ott pislant utolsó a nap szeme. Kimered előtte néhány fekete-fejű kakó s egészen távol valami elmoskolt, lapos hegy. Közepére pedig oda van csapva egy szürkösötlet vonal, ez az út. Csavarogva, egyre vastagabban fut elibénk. Fölül pedig belevész u semmibe. Ahogy minden, minden utja a világnak. De itt még fehér házak állnak mellette kétoldalt s itt, ott emberek a házak előtt. Mindezek fölött pedig valami színtelen színekkel az egésznek az illata lebeg. A házak, a föld, a megrekent este, patakvizárak szaga.

Még hangok is vannak. Csendes beszédek, tücskök cikogása. Az uton egy puposra rakott szekér kerekeinek zörgése. Ez a szekér egyre lejjebb ereszkedik a világos vonalon.

Itt meg, egészen lent, inges gyerek álldogál ujját szopogatva egy öregasszony mellett.

Csak az előbb jöttek ki. Odszembt frissen szűrt tejlet ittak s azt mondta az asszony:

— No, Julikám, gyerte, kinézünk. Hátha gyün-e apád?

S most itt állnak porban. Csak néznek felfelé s hallgatnak. Az előbb kifutott a lányka az utközépre, meglátta a szekeret.

— Gyün ám egy szekér, öreganyám!...

Azt várják. Vajjon lesz-e? A vénasszony

azt mondta csendesen csak úgy magának:

— Gyün?...

S próbálgatja kivenni a sötétben. De még semmit se lát belőle.

Jobbra-balra, árokparton, füvekben tovább beszélnek a tücskök. Emezek ketten csak néznek s hallgatnak.

Az ingeske belefurja szeméit a sűrűsödő sötétbe. Beszélni szeretne. Szinte már látja az apját, amott a szekéren, amint ül fekete ruhában, hetykén. Valami idegen asszony simul mellé. Vajjon milyen lesz annak a két keze, a szeméi, meg milyen szoknya lesz rajta, s hogy szól a hangja, ha szól?

De csak azt mondja a nyálás ujjá mellől csendesen, ijedten:

— Azok lesznek, öreganyám.

Öreganyja is effélen törhette a fejét. Rá is felel egyszerre.

— Azok, azok... Ideje, hogy ideérjenek.

A szekér közel is ért már. Az ember oda-csapott még a lovaknak, aztán visszafogta őket kicsit s nekifordított a kapunak.

— Idesanyám!...

— Nyitom má!...

Futott is és szétártta a szürke szárnyakat. Az anya szárnyait. Amik alá befogadja melegedni a fiát.

Odszembt aztán éppen a konyha elé állott a szekér. Elsőnek az ember ugrott le a visszafordult mingvárt.

— Ide a kezéd Róza!...

S leszedte az új asszonyt.

Csak úgy a sötétben fogták meg egymás kezét. Öreganya odaadta a maga csontos

Magyarországon Zala vármegye gyűlésén nagy vita folyt az orosz szerződés körül

Az országos visszatérés egyik visszhangja

Nagykanizsáról jelentik: Zala vármegye kisgyűlésén Péhm József apátplébános javasolta, hogy üdvözlőjként Budapest székesfővárosát abból az alkalomból, hogy a törvényhatóság bravúrosan megvédte autonómiáját. Az indítványt elvetették, a javaslat azonban a megyegyűlésen is szóba került és tárgyalásra példátlan viharok közben folyt le. Péhm József beszédének elején támadta a Szovjet-Oroszországgal való diplomáciai viszony felvételét. Hangoztatta, hogy a szovjetdiktátorok helyett a szenvedő orosz nép mellé kell állni. Gömörey György főispán figyelmeztette az apátot, hogy idegen állam belügyeibe ne avatkozzék (!) s többször megszakította a szónokot, aki kimutatta a Szovjet-Oroszországgal való megállapodás szükségletességét és bebizonyította, hogy ez a kapcsolat nem előnyös sem a revízió, sem a gazdasági élet szempontjából. Az apátplébános végül is, amikor a főispán ismételtelen lecsengette, abbahagyta beszédét anélkül, hogy befejezte volna. P. Molnár Arkangyal, kanizsai plébános erre felháborodottan felkiáltott, mire Örley György közjegyző így felelt:

— Nem kellene papok a politikában!

A teremben óriási lármát tört ki, a főispán elnöki csengője állandóan szólt. Örley végül is kijelentette, hogy nem akarta megsérteni a papságot, azok iránt a legnagyobb tisztelettel viseltetik.

Kávássy Szabó Károly közbekiáltott: A forradalomban az volt a jelszó: Nem akarok katonát látni, most pedig úgy látszik az, hogy nem akarok papot látni.

A teremben újból óriási zaj támadt. A megyegyűlés tagjai kipirult arccal kiáltoztak és az asztalt verték. Péhm apátplébános ismét felszólt, de a főispán újból többször megszakította beszédét. A közgyűlés az apátplébános javaslatát végül is elvetette.

A közbekiáltáló Örley György a háború végéig Oradeán volt kir. közjegyző.

markát. Ez hideg volt most és remegett. Isten tudja, milyen kézbe kerül. A másik meg, a Róza, szintén remegett. Felve, ijedten parolázott az öregasszonnyal, s megpróbált beszélni hozzá:

— Idesanyám...

De elakadt. Az ember ragyogva állott mellettük. Más híjján azt mondogatta.

— Itt vagyunk, idesanyám... Meggyűntünk, idesanyám...

S ekkor hirtelen a gyerekre gondolt.

— Hát a Julikám?!...

— Julikád?...

Az megbujt ijedten az öregasszony szoknyájába. Előkotorta hát mögötte.

— Itt van e... fél szegényke... No, gyerte kis husom.

Az ember leereszkedett hozzá.

— Ennye, Julikám, há fész? Isze, okos gyerek vagy!... No, áj egyenesen, mind a nádszál... Nézd e... ez lesz a te új idesanyád...

Akkor már az asszony szoknyája is hangba hullott a földön. Odavette a gyereket, gügyögni próbált, de ez olyanforma volt csak, mint magtalan jérce kotyogása más csirkéinek.

Azt mondta:

— Nagyon szeretlek ám majd, Julikám! Hoztam néked szép köténket, ruhácskát... No, csókod meg szépen idesanyát...

Nehezen járt rá a nyelve, el is akadott közben, de megcsókolta a gyerek homlokát.

Aztán bementek a házba. Odszembt világot gyújtott erre a vénasszony s állott az asztal mellett magábatörve.

Emezek ketten meg vidáman jöttek be.

(Tudósításunk folytatása az első oldalról.)

Kommunista szimpátia-tüntetések Csehszlovákiában

Prágából jelentik: A Vencel-téren pénteken a kommunisták nagy tüntetést rendeztek az osztrák marxisták mellett. A rendőrség szétverte a rendezvényeket. Kisebbségi tüntetések voltak még Märisch-Ostriban, Teplicen és Pilsenben.

Olasz pártolás Dollfuss mellett, francia szorongás ellene.

Rómából jelentik: A *Stampa* értesülése szerint Benes nem a leszerelés kérdésének megvitása végett utazott Párizsba, hanem azért, hogy Dollfuss politikája és az utóbbi napok eseményeivel kapcsolatban tanúsított magatartása ellen fellépjen. A lap megállapítja, hogy a francia közvéleményt legkomolyabban képviselő lapok szerint Franciaországnak nem érdeke, hogy ellentétbe kerüljön Olaszországgal Ausztria és Dollfuss miatt.

Párizsból jelentik: A francia kamara külügyi bizottsága pénteken határozati javaslatot fogadott el, amely szerint a nagyhatalmak értesülve a bécsi eseményekről, szorongással várják azok végét. Felszólítják egyben a szövetségi kormányt, hogy Ausztria függetlensége érdekében biztosítsa a belső békét.

Hajnalgig tartó minisztertanács Bécsben. Három osztrák tartományban megszüntetik a státáriumot.

Bécsből jelentik: A szövetségi kormány pénteken este minisztertanácsot tartott, amely csak hajnali 1 órakor ért véget. A minisztertanács elhatározta, hogy *Karintiában, Tírol-*

ban és Burgenlandban megszüntetik a státáriumot. Ezt a határozatot rövidesen fokozatosan követni fogja a többi államokban is a státárium megszüntetése. Bejelentették a minisztertanácsban, hogy *Neustädter-Stürmert* népjóléti, *Schmittet* tárcanélküli miniszterre nevezték ki. Mindketten még az éjszaka folyamán letették az esküt. Kimondta a minisztertanács, hogy az összes marxista mandátumokat megsemmisítik.

Bécs különben szombat reggelre teljesen visszanyerte régi képét.

Az osztrák események hatása a külföldön.

Budapestről jelentik: A magyar szociáldemokrata párt pénteken este választmányi ülést tartott, amelyen *Buchinger Manó* nagy elismeréssel beszélt az osztrák szociáldemokraták bátor ellenállásáról.

Madridból jelentik: A szélső baloldal péntek este népgyűlésen, támadta a kormányt, mert nem tiltakozott a bécsi események miatt. Összetűzésre került a sor. Egy fasiszta egyént agyonlőttek. A marxista sajtó ausztriai mintára nyílt felkelésre uszít.

Brüsszélből jelentik: A feministák pénteken este gyűlést tartottak és elhatározták, hogy az osztrák elesettek árváit gyermekeiké fogadják.

Newyorkból jelentik: Pénteken viharos tüntetések voltak az osztrák események miatt. A rendőrség kétórás küzdelem után tudta csak szétoszlatni a zavargókat. 50 sebesülés történt.

A francia képviselőház negyventagú bizottságot küldött ki a Stavisky-ügy bevizsgálására

Párizsból jelentik: A képviselőház pénteken este a Stavisky-ügyben kiküldendő vizsgálóbizottság kérdésével foglalkozott.

Ibarnegaray egy negyventagú bizottság kiküldését kívánta. Chéron igazságügyminiszter kijelentette, hogy a kormány a parlament mindenik partját képviseltetni kívánja a bizottságban. Azonban ellenőrzi azt, hogy a bizottságot bírói hatáskörrel ruházzák fel.

A kamara végül egyhanguan egy 44 képviselőtagból álló vizsgálóbizottság kiküldését határozta el. A bizottságnak az lesz a feladata, hogy fényt derítsen politikai és hivatalos személyiségek felelősségére a Stavisky-üggyel kapcsolatban.

A vita során Chéron több kérdéssel kapcsolatban felvetette a bizalmi kérdést s a kamara 430 szavazattal 150 ellenében bizalmat szavazott.

Julika egyedül lépkedett mögöttük.

Kicsit körülnéztek, aztán lerakták a terhet a kocsirol, ujtömött dunnákat, meg mázosedényt.

Az öregasszony meg vacsorát melegített uzalatt. Julika is ott csöntörgött mellette. Dehogy eresztette el a szoknyáját! Iszen úgy néz rá ez az új idesanyja...

Az asztalnál már az öregasszony is megpróbálta leányozni az új menyecskét. Kicsit hidegen jött belőle, de hát meg kellett tenni, hiába.

A leányka azonban enni se tudott. Csak nézte közepben a fehér tányért, amire öreganya retkepénzeket vágott az előbb. S ahogy a szózott retkek könnyezni kezdtek, Julika szeméből is kibuggyantak a harmateseppek.

Apja letette erre a szalonnás-bieskát s odafordult hozzá

— Hát veled mi van, picinyem?

Az új asszony szájában is csomóba állott a falat, fehéren nézte a gyereket. Szólni se tudott. Először valami ideges méreg forrott benne, aztán majd elsírta magát. Hát mér fél tőle ennyire ez a sápadt kölk? ... Mér vörösek a szemei a sírástól s mér nézi úgy, mintha maga lenne a földremászott ördög.

Kapkodott magában, s azt mondta csöndesen, hűvösen.

— Félszegenke...

Öreganya szája is összetöpörödött. Morzsoló magában valamit. A fájdalmát, amit most örömmre kéne váltani az arcán. Ülőbe vette a leánykát.

— Ne sirj kicsinyem, ne ríj...

Kicsit nehezen ment az evés. Az ember beszélni próbált.

— No, majd megszokja a Julika. Ugye csöppöm?...

De Julika már belebujt az öregasszony rongyaiba s rángatta a sírás.

Csend lett. Csak a retkek roppant néha a fogak között s nyikkant egyet a szek az új asszony alatt. Szinte sirt, hogy ráült. Öreganya keszkenőt vett elő, félve s megtörölte szeméit.

Erre az ember dühösen csapta le a bicskáját. De nem szólt. Érezte ő is, miért sírnak most ezek ketten. De úgy tett, mintha helyenvalónak találná. Inkább bort hozott s töltött.

Akkorra már kezdett felpislogni Julika az új asszony felé. Amint összenéztek, elkapta fejét s nagyokat szörpögött.

Az ember is húzott egyet szürcsölve a pohárból, odanézett új asszonyára s megfogta a gyerek vékony karját.

— Gyere ide szépen apádho...

Julika ijedten kapta el magát. Az apja se kellett neki. Érezte benne szegényke az új asszonyt. De az ember tovább kérte fojtatlan.

— Gyerte, no...

Aztán nagyobb, vidámabb hangba csapott át.

— Hát nem szereted, idesanyádat?

Julika csak úgy a nagyanyja ruhájába be-szült.

— Nem.

Csend lett erre. A menyecske megrázkódott, de mosolyozni próbált. Már az ő arcán is fájdalom futkosott.

ROSSZKEDV...

A fájdalmak és tartós vizeleti ingerek felizgatják önt. A vizeleti szervek megbetegedését csirájában ölje meg

HELMITOL

TABLETTÁK

által, mely hatásos fertőtlenítő szer a belső szervekre

Kérdezze meg az orvosát!

BAYER

HELMITOL

A jugoszláv kormány erőlyes lépése a nagy korrupció ellen. Belgrádból jelentik: Uzonovics miniszterelnök bejelentette, hogy a kormány a korrupció ellen törvényjavaslatot dolgoz ki, amelyet rövidesen a képviselőház elé terjeszt. Nagy korrupció lehet Jugoszláviában, hogy ilyen erős lépésre szánta el magát a kormány, amely nem vet fényt az ottani közállapotokra.

Az ember tovább kérdezett.

— Oszd mér nem szereted, he?

Most már szembenézett vele a gyerek. Erősen markolta az öregasszony karját, úgy csipogott az apja felé.

— Mer nem ű az idesanyám...

Kicsit fölfortyant az ember, de megpróbált mosolyogni.

— Ennye, no... hát ki vóna?

Julika kis melle akadozni kezdett. Igen keservesen sirt.

— Mer idesanyám mindig alunni fog má... Ű mondta... Maj eccer elgyün... eccaka...

Az ember visszafogta magába a levegőt. Új asszonya elfehéredett. Fel akart állani, hogy elmegy ebből a megzavart fészekből, de az ember visszafogta a karját.

— Maraggy Róza...

S belenézett bomlottan a két apró, könnyes szembe. Aztán anyja arcára kapta pillantását s ebben a két arcban egyszerre nagy világosság gyulladt. Felül a fejük felett ott viritott a harmadik, aki elment. Szinte ráöltözött a kislány pirult arcára. Az az arc, amit hosszú esztendőknél látott, csókolt. Benne volt a két szeme a gyerek könnyeiben, vádolt, szidott ez a két halott szem.

S az ember felugrott az asztaltól. Sírás tört ki a melléből, odaborult a gyereke mellé, az agyagpadlatra.

Kappantak a térdei. Hogy hallja meg az az asszony odalent s törölje le a Julika harmatcsepp könnyeit.

A lei átértékelése

vagy — amint mondani szokás — „restabilizációja”, illetve „devalvációját” tehát kívül esik a kormány pénzügyi politikáján. A Banca Nationala kormányzója a leghatározottabban kijelentette, hogy a kormány ilyen eszközöz semmi szin alatt nem folyamodik. A kijelentés meggyújtató, annyiban, amennyiben teret nyit oly feltételezésre számára, nákepp a jelenlegi rezsimek olyan valutáris politikai programja van, amely a pénzügyi helyzet szánására a „restabilizáció”-val legalább is egyenlő értékű gyógyszereket adagolni képes. Aggályaink csupán ott kezdődnek, amidőn joggal kell tartanunk attól, hogy a konverzió nyílt kérdésével szemben Tatarescuék is az elképzelhető legnehezebb helyzetben vannak.

Az előző kormányok félszeg dilettantizmusa elkábította, sőt agyoncsapta a hiteléletet. A betéteseket kétségbeesett helyzetbe sodorta és a gazdasági élet minden vonalán felkeltette a legnagyobb fokú bizalmi válságot. Napjainkig annyira elmérgesedett az ügy, hogy a probléma kibékítő megoldása csaknem a lehetetlenséggel határos. A készpénztöke annyira visszahúzódott természetesen rendeltetésétől: a természetben való részvételről, hogy rejtkehelyéből előcsalogatni csak a legradikálisabb rendszabályokkal lehet.

Mi lenne tehát a teendő? Nem más, mint a szabotáló pénztöke megfegyverezése. Ennek több módja van. Ilyen a többi között az átértékelés, másként restabilizáció, vagy devalváció is.

Ezt azonban nem kívánja alkalmazni a kormány. Bizonyára komoly, fontos oka van: miért nem él vele. Könnyen meglehet, hogy a külfölddel szemben akarja megvédeni az állam pénzügyi presztizsét. Ha ez a megfontolás vezet, — helyes nyomon halad. A konverzió pénzügyi nehézségeit ugyanis becsületesen, a szerzett jogoknak és az egyenlő elbánás elvének tiszteletbentartása mellett csakis kölcsön útján lehet megoldani. Belső, vagy külső kölcsön útján. Belső kölcsönre azonban — sajnos — éppen válságos pénz- és hitelviszonyaink között alig lehet számítani. Külső kölcsönre talán inkább, ha helyes, valóban liberális kormányzati politikával sikerül megszilárdítani a külföld névbecsülését Románia iránt.

Ha mármost összehasonlítást teszünk az előző kormányok és Tatarescuék pénz- és gazdaságpolitikája között, tárgyilagosan meg kell állapítanunk, hogy az utóbbi sokkal céltudatosabb, sokkal gyakorlatiasabb, sokkal átfogóbb. Tehát az eddigi politikai rezsimeknél nagyobb kilátásokkal kecsegtető.

Eleddig ugyan még csupán körvonalakat sejtet felelős személyiségek némely tetszetősen hangszerezt nyilatkozata s nagyon nehéz megállapítani: mennyi a kijelentésekben a pártpolitikai „mézesmadzag” és mennyi a komoly gondolat. De ha ténnyé válik, hogy a kormány véglegesen s minden jogos érdek sérelme nélkül oldja meg a konverziót, — hogy leszállítja a közterheket, — hogy újjászervezi a hiteléletet, — hogy a megértés szellemében bővíti a külkereskedelmi kapcsolatokat — s hogy felszabadítja a devizakereskedelmet, — akkor már remélhetjük a „bizalmi válság” enyhülését. (—ob—)

Hőnig

Frígyes
**HARANG-
ONTÓDE**

Arad,
Str. Barátság 10-21.

Alapítva:
1840.

Telefon: 376.

VALÓDI!

A tableta egyik oldalára a Bayer-kereszt, a másik oldalára az Aspirin szó van bepréssel. Csakis ez a tableta a valódi Aspirin, csakis ez biztosítja a teljes ártalmatlanságot és a gyors hatást. Kérjen kifejezetten Aspirin-tablettát, mert egészsége ápolásához a legjobbat kell vennie!

ASPIRIN

egyedülálló az egész világon!

KÖNYVISMERTETÉS

Ijjas Antal: **SZIÉNAI LEGENDA**

(Regény).

Korda R. T. kiadása, Budapest.

A tizenharmadik század viharos, háborgó, forrongó idejében történik a „szienai legenda” cselekménye, amelyet kitűnő korfestéssel állít szemünk elé az író. Tulajdonképpen Szent Katalin életének egyik kimagasló eseményéről van szó, mikor a ketreszre szakadt várost békére bírja és a törekény, vőzna kis ápoló apáca ügyességével megakadályozza azt, hogy városában testvérharcban ömöljék a vér. Eszköze ebben a nagy munkában egy csodás szépségű fiatal leány „Isota”, aki szíve szerint a vitéz magyar zsoldos vezérhez vonzódik, de engedelmesen kezét nyújtja egy rangjabeli ifjunak, aki a város történetében vörössel jelzett nagy események lezajlása után pestisben meghal. Isota így jut el szíve igazi szerelméhez, miután szülővárosa békéje érdekében már teljességgel lemondott róla. A romantikusan kedves kis, történet határozott kézzel vázolt és sokszor hajszálfinomossággal kidolgozott történelmi háttérből domborodik ki, amelyet szinte beragyog Catherina Benincasa — Szent Katalin egyénisége. A 120 oldalas, izlősen kiállított könyvet igen szép címlap díszíti.

Kapható az Erdélyi Lapok könyvosztályánál. Ára 60 lei.

Kovács Dénes: **KACSÓ BALÁZS**

Történelmi regény.

A Székelyföld izmos romantikája lüktet ebben a könyvben, amelynek zengő, tiszta magyarsága külön értékét jelenti. Tartalma egyszerű. A tizenhetedik század kuruc-labanc harcainak szél, főszerelője a meg felig gyermek Kacsó Balázs, akit az akkori idők egyik kedves népszokásán a tuznadi csegetyűvásáron kezdenek komoly férfiszámba venni. Itt kezdődik az a gyöngyvirágillatú szerelm, amely az egész könyvön keresztül vonul, hogy világesemények, Munkács várának ostroma és átadása után is szép boldogsággal fejezze be történetét, mind a hősi halál tisztességéért kijáró özvegyi bánatig. Kovács Dénesnek ez már az ötödik könyve, de érzik ezen az írásán a határozott, töresnélküli vonalvezetést, zamatos magyarságán, tökéletességig leegyszerűsített kifejeződésein keresztül, hogy valamennyi könyve közül ennek a témája volt a legkedvesebb előtte és hogy szíve-velke nosztalgiasan vagyódik vissza a Hargita tővére. A 158 oldalas, szép kiállítású könyvet Abrán művészi címlapja díszíti.

A KATOLICIZMUS diadalmas erejének, mérhetetlen nagyságának és végtelen szépségének **MEGKAPO TÖKRE** a KATOLIKUS LEXIKON.

Jorga elmondta a szenátusban, hogy mi volt Stere hazaárulása

Angheliescu miniszter nyilatkozott Pacha püspöknek Hitler német kancellárnál tett általános látogatásáról

Bucurest. Saját tud. A szenátus péntek délutáni ülésén Jorga professzor több ügyben szólalt fel. A napirend előtt első felszólalása Pacha temesvári püspök németországi látogatásával van kapcsolatban.

Külföldi táviratok jelentik — mondotta Jorga, — hogy Pacha, a Bánság katolikus püspöke Krauter németpárti képviselő társaságában megjelent Hitlerrel és tolmácsolta neki a bánsági svábok hódolatát. Kérdem a vallás-és közoktatásügyi minisztert, hogy vajjon nem kell-e ennek a cselekedetnek, amelyet nem kvalifikálok, következményeket vonnia maga után?

Angheliescu közoktatásügyi miniszter így válaszolt:

— Nincsenek hivatalos értesüléseim, de az újságokban én is olvastam, hogy Pacha püspök egy németpárti képviselővel, Kreuter Ferenc ural egyútt meglátogatta Hitler kancellárt. Ami Kreuter képviselőt illeti, az ő dolgaiba nem lehet semmi beleszólásunk, nem érdekel minket, hogy mit csinált, ami azonban Pacha püspököt illeti, lelki mélyéből sajnáljuk, hogy megtette ezt. Várjuk, hogy hazajöjjön és felelősségre vonjuk őt, mert Pacha püspök a román államban tölt be magas funkciókat — és mégis idegenbe ment utasításokat kérni.

Jorga: Teljesen meg vagyok elégedve a miniszter úr válaszával.

Elveszett a Stere elleni vizsgálat iratcsomója.

Angheliescu ezen az ülésen válaszolt még Jorgának a Stere-ügyvel kapcsolatban mondott, napirend előtti felszólalására is, amely a napokban hangzott el a szenátusban.

— Az eddigi liberális kormányok, — jelentette ki Angheliescu, — foganatosítottak intézkedéseket, hogy a Stere ügy végre tisztázzódjék. Az erre vonatkozó iratcsomó azonban az annak idején elrendelt vizsgálat egész anyagával együtt elveszett.

Felkiáltások: Hallatlan!

Angheliescu (nyugodtan folytatja): Semmi kilátás sincs arra, hogy ez az aktacsomó előkerüljön. Ha tehát a szenátor urak azt óhajtják, hogy újból fölvevessük ezt a kérdést, újra meg kellene csinálni az egész iratcsomót és a feyelemi bizottság elé küldeni azt.

Jorga: Ez nem tréfadolog, miniszter úr! Az iratcsomó ellúnta még nem jelent bünböcsánatot, mert ez a büntetéselengedésnek új nemet jelentene! Amnesztia — iratlopás útján,

ezt nem fogadhatjuk el! Kutatni kell, ki lopta el az iratcsomót, aztán meg kell indítani a bűnvádi eljárást Stere ellen.

— Ha eddig nem követeltük ezt ilyen erőteljesen, az azért történt, mert más gondjaink, bajaink voltak és mert ez az ember megválasztva Beszarábiát képviselte a parlamentben s a Beszarábia iránti figyelem bizonyos hallgatást követelt. De most, hogy a szenátusba is be akar hatolni, ahol a román hadsereg vezénylő tábornokai árulónak nevezték és kijelentették, hogy nem ülnek egy széksorba vele, nem lehet halasztani tovább az ügyet! Biróság elé vele! S ha a bíróság felmenti, akkor tudni fogjuk, hogy ebben az országban olyan erkölcsiség uralkodik, amely felment embereket, akik más országban bitófán fejeznék be pályafutásukat. Önök el se hiszik, meddig ment ennek az embernek a vakmerősége. Mikor visszatértünk Moldvából Bucurestibe, a *Gazeta Bucurestilor*-ban követelte mindazok kivégzését, akik akarták a háborút s aztán ő írta a memorandumot Berlinbe, amely Ferdinánd detronizálását és Vilmos császár egyik fiának a román trónra való ültetését kérte.

— Erről maga Maniu is elismerte, hogy ez árulás volt! Ilyen ember mellett nem kívá-

nok ülni a szenátusban!

Jorga szavainak hatása alatt más, többnyire professzor-szenátorok is, kijelentették, hogy nem akarnak egy levegőt szíjni Sterével.

Diplomáciai közbelépést sürget Jumanca szenátor az osztrák állapotok miatt.

Jumanca szociáldemokrata szenátor közlést nyújtott be a szenátus elnökségéhez, amelyben fejtegeti, hogy az ausztriai események, ha egyelőre belpolitikai jellegűek is, nagy jelentőségű külpolitikai hatásokat eredményezhetnek s ezért a kisantant államai nem zárkozhattak el a diplomáciai közbelépéstől. Kérdést tesz tehát, hogy a kormány hajlandó-e erre a közbelépésre.

A képviselőház befejezte az igazolási vitát.

Bucuresti. Saját tud. A képviselőházban pénteken délután Inculeț belügyminiszter zárószavaival befejeződött az igazolási vita. Megint hangzott, hogy a kormány mindent megtett a választások tisztasága érdekében s azok vissza is tükrözik a népakaratot.

Inculeț kerülte beszédében a támadó hangot. Mosolyogva tett olyan kijelentéseket, amelyeket az igazolási vita elején bizonyára nem hagyott volna erőteljes válasz nélkül az ellenzék, de most már a legtöbb sérelmet szenvedett pártok is belefáradtak a hiábavaló panasza és tiltakozásokba s így viszonylag csendben folyt le a vita záróaktusa.

Majd hozzáfogott a kamara a tisztikar megválasztásához.

Elnök közfelkiáltással Saveanu lett. Szombaton délután a válaszfelirat vitája kezdődik.

A német—osztrák viszály elintézése körül Anglia és Franciaország összeközösbe jutottak Olaszországgal

— Mussolini erőteljesebb akciót kezd a Dunavölgy rendezéséért —

Bécsből jelentik: Az osztrák lapok közlik, hogy a német—osztrák viszály ügyében indítandó eljárást a legutóbb lezajlott események miatt az osztrák kormány rövid időre elhalasztja. De az angol, francia és olasz nagyhatalom kormányai biztosították Ausztriát, hogy minden eszközt igénybevehet függetlenségének megvédése érdekében. Ha pedig sor kerülne rá, a Népszövetség tanácsában az eddigi elveknek megfelelően támogatni fogják Ausztriát.

Londonból jelentik: Hír szerint az osztrák kérdés miatt nyílt összeközösítésre került sor a három nagyhatalom: Anglia, Franciaország és Olaszország között. A londoni olasz nagykö-

vet ugyanis Sir John Simon külügyminiszternek közös nyilatkozatszöveget terjesztett elő, Ausztria függetlensége megvédése tekintetében. Simon visszautasította a szöveget, azzal, hogy csak abban az esetben hajlandó azt aláírni, ha egy passzust illesztene hozzá, amely Dollfuss belpolitikáját és magatartását is érinti. Ennek a függetlennek úgy kellene hangzania, hogy abból határozottan kifejezésre jusson, miszerint a nagyhatalmak egyáltalában nem helyeslik Dollfuss legutóbbi intézkedéseit és magatartását. Egyidejűleg a francia kormány is közölte, hogy ragaszkodik ehhez a passzushoz. Az olasz követ viszont kijelentette, hogy kormánya ezt az indítványt nem fogadhatja el és ez Dollfuss számára is elfogadhatatlan, mert az osztrák kancellár politikájának és magatartásának nyílt megbélyegzését jelentené.

Az osztrák—magyar—olasz kormányok közös értekezletét készítik elő.

Budapestről jelentik: A *Magyarság* szerint *Savich* olasz külügyi államtitkár budapesti látogatásával kapcsolatban minden jel arra vall, hogy Mussolini elérkezettnek látja az időt, hogy erőteljesebb akciót kezdjen, főként a Duna-medence problémájának megoldása érdekében. Ennek előkészítésére hír szerint Mussolini, Gombós és Dollfuss márciusban beható tanácskozássra ülnek össze Rómában. A hármás konferencia eredményessége sokban függ attól, hogy Franciaország és Németország milyen magatartást fog tanúsítani.

Előrendelt beszerzési forrás!

Mindenemű műveszi kivételű vallásos képzőművészeti beszerzés, szenteltvíztartókat, szentszobrokat, ikonokveket, szentképeket, érméket, szentdíszterveket, évszámokat, kasszafüzeteket, emléktárgyakat és más kegytárgyakat a legolcsóbb áron árulunk és szállítunk.

ZSIDEK J. kegytárgy-gyára RADNA, Jud. Arad.

Felcsútt felkelőket felemelt kezekkel kísérték Bécs utcáin a kormányvezetők.

Tibi, Lili, Muki és a fekete rigó

Szeretem az állatokat, tanukkal szolgálhatok, hogy minduntalan súlyos összekoccanásaim vannak fuvarosokkal, kocsisokkal, akik ütök-verik a lovaikat, s ha kidobott vaksi kismacska hállok sírni az utcán, ami gyakran megesik itt Bucurestiben, hát könnyetfacsaró fájdalommal szorul el a szívem.

De a tartott állat-kultuszt, az ölebek, cicák és egyéb eleven csecsebecsek mértékentűli kényeztetése, becézése azt az érzést kelti bennem, hogy itt pazarlás történik érzéssel és anyagi javakkal egyaránt, amiket emberektől vonnak el, létezőktől vagy olyanoktól, akik létezhetnének vagy létezniök kellene... S azért nem tudok elnyomni magamban a nagy állatbecézéssel szemben bizonyos csufondáros indulatot...

Hihetetlen az a találatkonyság, amellyel egyik-másik ilyen állat-barát új és új médiumot keres gyöngéd érzéseinek kitöltésére. A kutyák, macskák és más megszokott háziállatok már nem is elégitik ki őket s azért a legenyhebb esetek közé kell sorolnom egy bucuresti fiatal házaspár-ismerősömet, akik gyermekek hiányában egy kutya és egy kanári-madár terrorjának szolgáltatják ki magukat, s ha este színházba vagy társaságba mennek, hivatásos ápolónőt fogadnak egy fél éjszakára Tibi és Lili mellé, hogy legyen aki „apukának” és „anyukának” a távollétében gondozza és előre nem látott veszélyektől megóvja a „gyermekeket”.

Ismerek azonban Clujon egy kis szőke asszonyt, aki már kislány korában tulesett azokon a közönséges örömezőkön, amelyeket kis-kutya és kismacska tartása nyújt. Új kedvtelések hajhászásában jóideig háziállatokkal kísérletezett, de ezek minduntalan áldozatul estek a szomszéd macskák ragadozó kedvének és ismétlen mély gyászba borították nemcsak őt, hanem férjét és összes rokonait is, akik kénytelenek voltak vállalni a papa, nagynéni, nagybácsi, nagymama stb. címeiket, a „mamához” viszonyított rokonsági fok szerint.

Legutóbb kicsisírkét szerzett be, ukit Mici-nek nevezett el, s akit úgy hordott mindig a vállán, mint a plánetás emberek a papagájt. Mici, amíg egészen kicsi volt, valóságos anyját sejtve urnójében, szívesen bujt annak szépen bodorított Grete Garbo hajába s apró csipkedésével — állítólag — kellemes csiklandós érzést okozott a tarkón s a nyaknak a fül alatti területein. De viszont minél jobban növekedett, annál kevesebb érzéket mutatott a szoba-

tisztaság iránt s ennek a háziállatoknál oly fontos erénynek. — hogy úgy mondjuk. — az erkölcsi szabályait akkor sem tartotta tiszteletben, amikor az osztályrészül jutott megkülönböztetett bánásmód urnöje dekollázsán biztosított neki helyet.

De még ennél is agyafurább módon igyekeztek pótolni a gyermeknevelés örömeit állatbecézéssel egy bucuresti fiatal házaspár jó ismerősöm, akik drága pénzért teknősbékát vásároltak tavaly nyáron. Muki-nak kereszteltek, megszelídítették s a Calea Victoriei legelőkelőbb csemegeüzletéből vásároltak neki apró halakat, amik legyek, csigák és fergok mellett a teknősbéka legkedvesebb eledeléi. És Muki minden délben az ebédidőszal fehér abroszán ide-oda mászkálva, költötte el a finom hala-cskákat, hol a „papa”, hol a „mama” kezéből.

De ahogy zimankóra kezdett válni az idő, Muki nagyon súlyosan megbetegedett és rövid időre rá meg is halt. Nagy családi szomorúság volt, két hétig siratták az én kedves ismerősöim a váratlanul elköltözött teknősbékát, aki olyan kedves és aranyos volt, amíg élt...

Csak hónapok múlva tudták magukat új állatka beszerzésére elhatározni. S hogy még az emléke se kísértsen a szegény Muki-nak, teljesen elpartoltak a csuszók-mászók nemzetiségétől és egy madárkereskedővel léptek érintkezésbe, aki nagyelmén kikösködtte, hogy egy fekete rigó a bufelejtetés és a friss szendvicsek nyújtása szempontjából egyaránt a legmegfelelőbb leendő.

A fekete rigó tehát bevonult a családba. Kedves ismerősöm erre egy egész könyvtárramenő természet-tudományi művel vásárolt össze, hogy esalhatatlan bizonyossággal megállapíthassa, mi a fekete rigó kedvenc étele. S minthogy a tudomány is, az állatbarátok is a liszt-kukac-láplálékban látják a fekete rigó eldorádót, ismerősöm darabonként 40 baniért vásárolja most a becses kukacokat, amelyeket a fekete rigó a gazdasági válságra és a magas beszerzési árra való tekintet nélkül, kiméletlen falánksággal, hihetetlen mennyiségben nyel el...

— Ennyibe, — mondtam kedves ismerősömnek, nem minden buzdító szándék nélkül, — nem kerülnek a legfinomabb gyermekláp-szerek se.

S ebbe a mondatba el szerettem volna rejteni a tulzott állat-kultusz-ellenesség egész bölcsesét. (j. b.)

IGY NÉZ KI

a valódi KOPROL hashajtó csokoládé. Külső formájában egyszerű és mégis oly sokoldalú és alapos hatású. Nagyon sok hashajtót eredménytelenül használunk. Az egyetlen elismerten kipróbált hashajtó csokoládé volt és marad: a KoproL. Emésztési zavarainak első jeleire használjon azonnal KoproL hashajtót, amelynek vértisztító hatása is van. Az eredmény meglepő lesz.

Ha KoproL-t vásárol vigyázzon arra, hogy minden tablettán rajta legyen a

KOPROL

felirat és utánzatokat, mint teljesen értéktelen utasítson határozottan vissza.

SZÍNHÁZ

Battyan Kálmán színtársulata Bucurestiben. Targu-Muresről jelentik: Battyan Kálmán öthónapon át nagy sikert aratott színtársulatával a szekely fővárosban. Most meghívást kapott egyhónapos vendégszereplésre Bucurestibe. A társulat február 22-én kezd meg a fővárosi szezon, az Ófelső frakkja című operettel. Ezután bemutatják Ember a hid alatt, Cserebogár, sarga cserebogár, Egy csók és más semmi, Kék-Duna és Kadettszereltem című darabokat is. A társulat vasárnap este, 18-án bucsuzik a targu-muresi áldozatkész közönségtől a Viktória című operettel. A szekely főváros közönsége tavasszal várja vissza a becsületes színtársulatot Battyan Kálmán igazgatásával.

HETI MŰSOR:

CLUJ
Vasárnap délelőtt 11 órakor: A pénz nem minden. — Délután 3 órakor: Egy csók és más semmi. — Délután 6 órakor: Több mint szerelem. — Este 9 órakor: Zsindelyezik a kaszárnya tetejét.
Hétfő: Több mint szerelem.

TIMISOARA: (Szendrey társulat).
Vasárnap délelőtt 11 órakor: Csipetke. — Délután 5 és este 9 órakor: Aprilisi völegény.

DEJ: Jódy Károly színtársulata
Vasárnap délelőtt: Juhászlegény szegény juhászlegény. — Délután 3 órakor: Tisztelet a kivételnek. — Délután 6 órakor: Egy csók és más semmi. — Este 9 órakor: Cserebogár sarga cserebogár.

SATU-MARE:
Vasárnap délután: Bál a Savoyban. — Este 9 órakor: Bál a Savoyban.
Hétfő: Bál a Savoyban.
Kedd: Bál a Savoyban.
Szerda: Bál a Savoyban.

DICIOSANMARTIN:
Vasárnap délután 6 és este 9 órakor: Zsindelyezik a kaszárnya tetejét.
Hétfő: Ember a hid alatt.
Kedd: Nyitott ablak.
Hétfő: Előre megfontolt szándékkal.
Kedd: Nyitott ablak.

PHÖNIX

Életbiztosító Társaság

Központi igazgatóság: WIEN Alapítva: 1882. évben.
Teljesen befizetett alaptőke 4,000,000 osztr. schilling

Engedélyezve Romániában 1929. augusztus 14-én. Bejegyezve a Bucuresti Kereskedelmi és Iparkamara által 189-Soe. 1931. sz. alatt.

Romániai igazgatóság: Bucuresti, Piața C. A. Rosetti 4
Erdélyrészi " Cluj, str. N. Iorga 16.

A társaság működési területe: Ausztria, Belgium, Bulgária, Csehszlovákia, Egyiptom, Franciaország, Görögország, Hollandia, Jugoszlávia, Lengyelország, Magyarország, Németország, Olaszország, Palesztina, Románia, Spanyolország, Tunisz, Törökország.

Gyermek-, járadék- és nyugdíjbiztosítás.

A legszebb ajándék a

PHÖNIX-KÖTVÉNY

Mert ezzel

gondoskodik saját magáról, feleségéről és gyermekeiről, pénzét a legnagyobb biztonsággal, gyümölcsözőtően helyezi el és a jövő gondjaitól megszabadult munkaejét jobban használhatja.

HIREK

Központi szerkesztőség és kiadóhivatal
Oradea, Str. Regele Carol II 5.
Postatakarékpénztári csekk számlánk száma: 80.037

Telefon: 27.

Felelősszerkesztő: **Perédi György**

Ciwi szerkesztő: **dr. Sulyok István**
Cluj, Piața Unirii 13. — Telefon 802.

Kéziratokat nem örszünk meg és nem adunk vissza

Hámon Róbert prelátus-kanonok temetése. Satu-Mare. Saját tud. Szombaton délelőtti oriai részvét mellett temették el Hámon Róbert prelátus-kanonokot. A temetésen megjelent Fiedler István megyéspüspökkel az élen a városi és vidéki római katolikus papság, a másvallásúak lelkipásztorai, a helyőrség tisztikara Kolonijuc tábornokkal az élen, valamint a polgári társadalom reprezentánsai, a hivatalnok kar dr. Nistor Aurél vármegyei prefektus vezetésével, az apáca zárda, a kulturális és jótékony egyesületek vezetői, az iskolák növendékei tanítókkal és tanárakkal. A Mária királyné-utcai gyászháznál reggel féltíz órákor kezdődött meg a gyászszertartás, amelyet Fiedler István megyéspüspök fényes papi segédlettel tartott. A katonai zenekar és a katolikus legényegylet énekára kísérte a gyászháztól a székesegyházig a koporsót. A székesegyházban Fiedler István püspök mondott gyászmisét és magasan szárnyaló lélekhezszólo, meghatóan szép beszédet tartott a koporsó felett az ember mulandóságáról. A gyászmise végével a megboldogult Hámon Róbert prelátus-kanonok földi maradványait a templom alatti sírhelyben helyezték el örök pihenőre.

Államférfiak, akiket a pápa kihallgatáson fogadott. Vatikánvárosból jelentik: A L'Osservatore Romano legújabb száma érdekes közlőanyagot közöl azokról az államférfiakról, akik Rómába zarándokoltak s akik a pápát koronázásának tizenkettedik évfordulója alkalmából üdvözölték. A kép- és névsort S. E. Louis Eguiguren Chile kormányzója, a Szentkereszt lovagja nyitja meg. Utána következnek Sir Robert Henry Clive, Anglia tokiói nagykövete, Otto Strandman, Észtország kormányelnöke, azután egymásután: MacDonald, Anglia, Dollfus, Ausztria, conte de Broqueville, Belgium, Gömbös Gyula, Magyarország, E. de Valera, Írország miniszterelnöke, Pápa német alkancellár, John Simon, Anglia külügyminisztere, Kánya Kálmán, Magyarország külügyminisztere, Farly, amerikai postaminiszter, Senuschung osztrák igazságügyminiszter, Buresch, osztrák pénzügyminiszter, Joan Witting finn pénzügyminiszter, Roosevelt, az Egyesült Államok elnökének a fia, Sir Byrne, Dublin lordmajorja, Alwar maharadszája és Travancore maharadszája.

Oriási hóviharak állítják meg a vasutakat Moldva, Bessarabia és Dobrudza felé. Bucaresti. Saját tud. Moldvában és Dobrudzában hatalmas hóviharak voltak, amelyek a vasúti síneket helyenként 2-3 méter magasságu hóréteggel takarták be, úgyhogy a vasúti forgalom számos vonalon szünetel. A vonatok legnagyobb része, így a Bucurest-jasi gyorsvonat is, utközben akadott el a hótorlaszokban. A főváros vasúti összeköttetése Bessarabiával, Moldvával és Dobrudzával megszakadt.

Kevés adót fizetünk (?) Bucuresti. Saját tud. Péntek este a kormány kiküldöttjei tanácskozást folytattak a külföldi szakértőkkel, akik csak a hónap végén tudják befejezni munkájukat. A külföldi szakértőket különösen az adózás ügye érdekli és azon a véleményen vannak, hogy elintézték a kormány memorandum állításait, az ország lakossága tulkeves adót fizet. Jó lenne azt is megállapítani, hogy hol fizettek kevés adót: Erdélyben, Moldvában, Bessarabiában, vagy az okiráltságban és Bucurestiben?

Zürichi zárlat. Párizs 20.37 háromnegyed. London 15.91, Newyork 311 háromnegyed. Brüsszel 72.10, Milánó 27.20, Madrid 41.90. Amszterdam 208.25, Berlin 122.15, Bécs 73.33 (57.15), Varsó 58.30, Belgrád 700, Bucuresti 305.

Gyógypuder higanymentes zsíros és pattanásos arcbőrhez használja a

FLOREAL pudert

Kapható hatféle színben.

Dobozonként 30—50—90 leiert.

Vezérképviselő: **DROGERIA „CENTRALA”, Oradea. Telefon 6-56.**

A katolicizmus Finnországban. Helsinkiből jelentik: Msgr. Cobben, Finnország apostoli helynöke a Maasbode című lap munkatársának a következőket beszélte el a finnországi katolicizmus helyzetéről. Finnország — mondotta többek között a püspök — sohasem fogja elfelejteni, hogy a Szentszék volt az első hatalom, amely országunk függetlenségét elismerte. Hét áldozópap és egy püspök munkája a finn katolikusok lelkiüdvét. A papok jórésze állandóan lelkipásztor körön van, hogy a diasporákban (szórványosan) élő katolikusok is kaphassanak szentmisét. Masvallásuk részére konferenciákat rendezünk, amelyek sok megtérést eredményeznek. A megtérők nagyrészen a műveltebb társadalmi osztályból kerülnek ki. Minthogy a finn nép kultúrája igen magas, a papoktól is nagy tudást és kulturális tevékenységet várnak.

A szerbesítés eredményei. A Narodna Obrana című Szabadkán megjelenő szerb lap, amely a hasonló szervezettel hivatalos közlönye, eldicsekszik avval, hogy ez a szervezet 1933-ban a Vajdaságban, azaz a Bácskában és a Bánságban milyen pusztításokat végzett az őslakosság körében. A lap szerint a Vajdaságban helyreállították a betelepített szerb gyarmatosok és az ottani lakosság között az egyetértést, megszüntették a Délvidék magyar jellegét s a svábokat elszervezték.

Beleesett a fűtő a mozdony tűzbe. Az oradeai állomáson megrendítő szerencsétlenség áldozatául esett Ungur Nicolae 35 éves CFR fűtő. Ungur pénteken este egy indulásra előkészített mozdony kabinját fűtötte, amikor hirtelen megcsuszott, elvesztette egyensúlyát s egész felső testével belezuhant a tűzbe. A mozdonyon még két vasutas tartózkodott, akik gyorsan kirántották Ungurt a lángok közül, de a szerencsétlen fűtő ekkor már arca, mellén, kezén és egész felsőtestén súlyos égési sebeket szenvedett. Ungur Nicolae, aki több gyermeket családjába, a kórházba szállították. Állapota válságos.

Az apály miatt órákra megbénult Velencében a forgalom. Velencében szokatlanul erős apály lépett fel. A város melléksatornái délután 4 óra tájban csaknem kivétel nélkül víz nélkül maradtak és a Canale Grandén is csak nagy nehézségekkel lehetett lebonvolítani a közlekedést. A Velencei-öbölben több hajó megfeneklett, amelyek csak a dagály beálltával tudtak elmozdulni.

* Gyomor-, bél- és anyagcserebetegségeknél a természetes „Ferenc József” keserűvizet az emésztőszervek működését hathatatosan előmozdítja s így megkönnyíti, hogy a tápláló anyagok a vérbe kerüljenek.

Verekedés két csángó testvér között. Mercurea-Ciuc. Saját tud. Bodor András és Bodor János, két lunca de susi csángótestvér, lövésárból felmerült pénzdifferenciák miatt, kölcsönösen alaposan helybehagyta egymást. Bíróság elé került az ügy, súlyos testisértés miatt. A bíróság az enyhítő körülmények figyelembevételével tíz-tíznapos elzárásra ítélte a két testvért. Ezen enyhe ítélet mellett az a figyelemreemlő dolog, hogy Corduban elnök mély megbotránkozásának adott kifejezést afelől, hogy milyen gyakori a székelyek, különösen a csángók között a testvérviszály, ami szegény és megbotránkozott, annál is inkább, mert bíróság elé viszik az ügyet. A vádlottakra nagy hatással volt az elnök dorgáló figyelemzése.

„GYAKORLOTT” SZAKÁCSNÉ...

- Aztán tud maga jól főzni és sütni?
- O, hogyné kérem, én egészen modern főzőnő vagyok...
- És hol tanulta meg a modern főzést?
- A rádióból, kezétesókolom...

YPERIT. A francia- és angol lapok hasábjain gyakran találunk eleven fantáziával és háborzongató részletességgel megírt cikkeket a jövő háborújáról. Ennek a sokat jósoltatott háborúnak harcászati eszközei között sűrűn emlegetik az „Yperit”-et. A jámbor kémiai elnevezés, mint valami illatos arckrém, vagy higiénikus szájbőlgőető kecses neve, megtévesztő szerénységgel húzódik meg a sorok között. A névről sohasem lehetne kitalálni, milyen sátram borzalom lappang mögötte. Ez a gáz, amelynek jelenlétét a maga színtelenségében és szagtalanágában eleinte észre sem lehet venni, percek alatt megtámadja a húst és leragja a csontokról, magához oldja a csontokat, megameszti az egész testet s az emberből semmi, még por és hamu sem marad. Gázmaszk nem véd meg ellene, búvóhely nem használ: felőra sem kell hozzá, hogy egész városok lakosságát pusztítsa ki a föld színről. Dante poklnak fortyogo szurokfortoje kellemes és idilli elképzeles ehhez a rettenet-hez képest.

Az „Yperit”-ről olvasva, magunk előtt látjuk Koch professzort, aki felfedezte a tuberkulózis bacillust, Ehrlich és Hata professzorokat, akik feltalálták a Salvarsant. Látjuk a komoly, nagyhomlokú, szakállas tudósok csapatát, akik görög felé hajolva keresik a rákbetegség titkát, látjuk a fehérvörösvörös orvosok és ápolók virrasztó seregét, amint hónapokon és éveken keresztül küzdenek egyetlen beteg ember drága életéért. Az ezeket pusztító malaria könnyű kis nátha lesz szemünkben, a pestis és kolera enyha gyomorrontássá változik, a lepra csekély kiütéssé szelődül s a rettenetes rák jelentéktelen veszélyé torpül, ha az „Yperit”-re gondolunk.

Miért van az, hogy hamarabb találták fel a gyilkos puskaort, mint az életmentő difteria-oltást, hamarabb az „Yperit”-et, mint a rákbetegség ma is titokban rejtőző szérumát? Miért van az, hogy könnyebb rombolni e világban, mint építeni, könnyebb ölni, mint gyógyítani?

Micsoda nagy bűnök büntetése, hogy a tudomány is fellázad az ember ellen és komoly arca ördögi ábrázattá, okosan beszélő ajka vicsgörgő harapásra rándult agyarakká torzul előtünk? (d. j.)

350 orvos érkezett Budapestre Amerikából. Amerikából 350 orvos érkezik Budapestre, hogy résztvegyen a dr. Grosz Emil tanár vezetése alatt működő orvosi továbbképző-kurzuson. Ez a nagyszámú látogatás főképp dr. Kovács Richárd orvostanár (Newyork) szervezőmunkájára.

Jogszerű-e a városi főjegyzői megbízatás? Timisoara. Saját tud. A város főjegyzője még a nyár folyamán elhunyt, amire Heim Ernő dr. városi tanácsnokot bízták meg a főjegyzői teendővel. A liberalispárti időközi bizottság azonban visszavonta a megbízatást s azt Table Nicolae dr. ügyvédnek adta, aki jelenleg is betölti a főjegyzői tisztelet. Table dr. delegálása ellen a helyi revízióbizottságnál Gredináriu Emil városi kulturtanácsnok és Loichita Eutim dr. városi gazdasági tanácsnok fellebbezést adtak be. A fellebbezések utalnak rá, hogy a közigazgatási törvény és a vonatkozó városi szabályrendelet értelmében csak városi szolgálatban lévő szolgálati főnökök kaphatnak ilyen megbízatást, szóval a legutóbbi delegálás nem jogszerű. A revízióbizottság egyesítette a két fellebbezést s a tárgyalást március 10-ére tűzte ki.

A csodagyermek tragédiája. Amerikai orvosi körökben esztendő óta a legnagyobb érdeklődéssel figyelték egy Ole Petrosk nevű orosz emigráns családból származó kisfiu fejlődését. A gyermek, aki most 12 esztendő, négyéves koráig rendesen fejlődött, ettől kezdve azonban egészen rendkívüli képességeket mutatott fel, különösen zenei téren. A zenei tehetség olyan kivételes módon nyilvánult meg a kis gyermekben, hogy hírneves newyorki és philadelphiai muzsikuskok vették kezükbe nevelésének irányítását. Hétesztendőskorában azonban Ole Petrosk szellemi adottságai teljesen megváltoztak. A kisfiu most bámulatos rajz-tehetséget és festőművészeti hajlamokat árult el, úgyhogy erre világhírű amerikai festőművészek, köztük maga Gibson is tanították a gyermeket. Kilencesztendőskorában ismét megváltozott a csodagyermek lényé és lángelmére valló matematikai és fizikai tudással ejtette ámulatba tanárait, akik egy második Pascalt véltek benne felfedezni. Sajnálatos módon, a gyermek szellemi fejlődése most tragikus fordulatot vett és a kis csodagyermek 12 esztendőskorában elhunyt elmével kénytelenek voltak tébolydába vinni. Tuleröltették.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZÁLLÓ

Budapest IV. Egyetem-utca 5. (A Belváros központjában).

100 modern, kényelmes szoba. Lifték. Hideg-meleg tolyóvíz. Központi fűtés. Az étterem és kávéházban minden este szalonzene. Az Erzsébet-pincében egypincér rendszer. — Menü: 1.60 P.

S Z A B Ó I M R E

tulajdonos

Ugy mint ezen különböző országbeli emberek

ítélik meg a szerencsésen gyógyultak milliói ama csodás eredményt, melyet a Togat-tablettákkal értek. Riz Géza, Cernăuți-ből pl. ezeket írja:

„Kötelességemnek tartom, Önöknek az Önök által gyártott Togat készítményért köszönetemet nyilvánítani. Miután bizalmam minden gyógyszer iránt elvesztettem, Togat-lal végeztem az utolsó kísérletet, hogy reumatikus tagfájdalmaitól megszabaduljak. Ma minden szenvedőnek legmelegebben csak azt tanácsolhatom, hogy csak Togat-t használjon, mert ez az egyetlen szer, mely engem megmentett! Hálaából a Togat-t minden szenvedőnek legjobb meggyőződés szerint fogom ajánlani!”

Több mint 6000 orvos igazolja, hogy a

gyorsan és biztosan hat

Rheuma | Ischias | Ideg- és főfájás
Köszvény | Spanyolnátha | Hüléses megbetegedések

esetén. A Togat kiválasztja a húgysavat, bakteriumölő és a bajt gyökerében támadja meg. **Togal semmivel sem pótolható! Biztos, hogy használni fog!** Tegyen még ma egy kísérletet! Az összes gyógyszerárakban és drogériákban. Lei 52.— A Togat-tabletta svájci készítmény.

Egy menyasszony halálos szerencsétlensége a malomban. Valea lui Mihai. Saját tud. A Gizella műmalom olajtűt termében csütörtökön délután szomorú esemény történt. A transzmisszió szíj elkapta Bugyi Zsófia 21 éves leány vállkendőjét, annál fogva magával ragadta s halálra zúzta. A szép leány menyasszony volt és özvegy edesanyjának egyetlen támasza. A leány a malomban el akarta rejteni — úgymondják — pamut csomagjait, míg a piacon tovább vásárol, bement a transzmisszió szíjakat elzáró rács mögé, ahová tilos idegeneknek belépni. Amint itt foglaltoskodott, derekára kötött kendője, a perccenként 160-at forduló tengelyhez ért, miközben a lány feje a földhöz, lábai a rácskerítéshez verődtek. Első halálsikolyára a malomban lévő emberek odarohantak, a gépet leállították, de a szerencsétlen leány már halott volt. A felelősség tekintetében a hatósági vizsgálat fog dönteni: nevezetesen, hogy a vasrács el volt-e kellőképpen zárva s títő táblával ellátva, egyáltalán megfelelt-e az ovrandszabályok törvényes előírásainak, amelynek elmulasztása esetén kártérítéssel tartozik a malomtulajdonos, aki egyébként a temetési költségeket magára vállalta.

Ujabb heves földrengés a Ganges völgyében. Ismét heves földrengés rázkódtatta meg a Ganges völgyét. A földrengés ugyanazon a vidéken pusztított, mint a januári földrengéskatasztrófa. Bár az első órákban még nem lehet megállapítani, milyen terjedelmet öltött ez az újabb elemi csapás, kétségtelenné látszik azonban, hogy egyes vidékeken ismét nagy rombolást vitt végbe. Sítmani és Grissa városokban több ház rombadólt s az utcákon hatalmas szakadékok képződtek a földben, amelyekből forró víz tör elő. Hogy hány halottja van az újabb földrengéskatasztrófanak, azt csak később lehet majd megállapítani.

Az új tavaszi divat

Világos drapszinű szövetkosztüm, egyenes vonalú szoknyával, a kabát vállai kevésbé föl-
lítottak, két nagy kihajtója keskeny állógallér-
hoz illeszkedik.

FOKOZAT. — A nővérem özvegyemberhez ment férjhez, aki hegedűn játszik és négy gyermeke van. Tudsz valami rémesebbet elképzelni? — Hogyne! Egy trombita és hat gyerek.

Megbűntették a feljelentőt. Timișoara. Saját tud. Egyidőben igen divatosak voltak a titkos feljelentések, amelyek alapján aztán monopol-közégek megjelentek a lakásokban és külföldi cigarettát, vagy öngyújtót kerestek. Wachsmann Alvin dr ideggyógyásznál is házkutatást tartottak, azonban nem találtak semmit. Wachsmann dr erre Kovács Imre nevű feljelentőjét jelentette fel s a most megtartott tárgyaláson kártérítést ugyan nem, de Kovács megbűntetését kívánta. A törvényszék a vádlottat egyhavi fogházra, azonkívül pénzbüntetésre is ítélte.

Gróf Csáky Györgyné írja: Állandóan Bécsben lakom, nyolchónap előtt látogatásban voltam Kolozsváron és akkor rokonaim ajánlották a Perlott fogpasztát és szájjvizet. Bécsben is mindig csak a Perlott készítményeket használom.

Dráma az országuton. Timișoara. Saját tud. Tarka János 48 éves majláti gazdálkodó kocsiján a vingarai vásáron járt. Vele volt felesége is. Hazatérőben loval valamitől megbokrosodtak s a lejtős uton szélsőben vitték a kocsit, amíg a jármű egy tavirószlopba ütközött és összevissza tört. Tarkát holtan találták az uton; a kocsiról lezuhanva, fejét egy kővön összezúzta. Felesége súlyos sérüléseket szenvedett: a kocsit egyes, eltört alkatrészei a hasába furódtak.

Sok komoly betegségnek a rendetlen székelés és a gyomornak az elégtelen kiürülése az oka. Ezen kellemetlennek csak egy hashajtóval segíthet az ember, amelyik biztosan és alaposan kiüríti a bélrendszert. Ennek szüksége van vértisztító Koprol hashajtó-csokoládéra, amelynek értéke sokéves használatlál kipróbált. A vértisztító Koprol hashajtó-csokoláde hatása biztos és fájdalommentes.

Igazságos népitőlet a botrányban utazó újság ellen. Rigából jelentik: A lett fővárosban óriási feltűnést keltett, hogy Lilia Kalnin, egyik ismert zongoránművész, házának negyedik emeletéről leugrott és meghalt. Az öngyilkosság annál nagyobb feltűnést keltett, mert hebizonyosodott, hogy egy rigai napilap kergette halálba a művésznőt. A lap megírta a lett művésznő magánéletét, természetesen eltulozva s tele félre nem ismerhető rágalmakkal. A lett nemzeti opera művészei és alkalmazottai az öngyilkosság hírének hatására alatt, a lett újság szerkesztőségébe vonultak fel és pár perc alatt lerombolták a nyomdát. A kínos botrány második fejeménye, hogy Lettország egész művészi társadalma és a különböző szervezetek követelik, hogy a botrányba utazó napilapot azonnal szüntessék be és hogy a nyilvánosságot megvédjék, hasonló sajtóformdvenyek visszatérésétől. A társadalmi és művészi világ előzeteségei ilyen irányú memorandumot nyújtottak be a miniszterelnöknek.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Igen tisztelt Uram!
Nem tudom Önöknek eléggé meghálálni, hogy a Togat-tabletták rendszeres használata által meggyőződhettem arról, hogy idült reumából teljesen kigyógyultam. Megbecsülhetetlen előnye a Togat-nak más gyógyszerekkel szemben az, hogy egyáltalán nem okoz gyomorzarokat.

Tg. Mures, 1924. dec. 4.

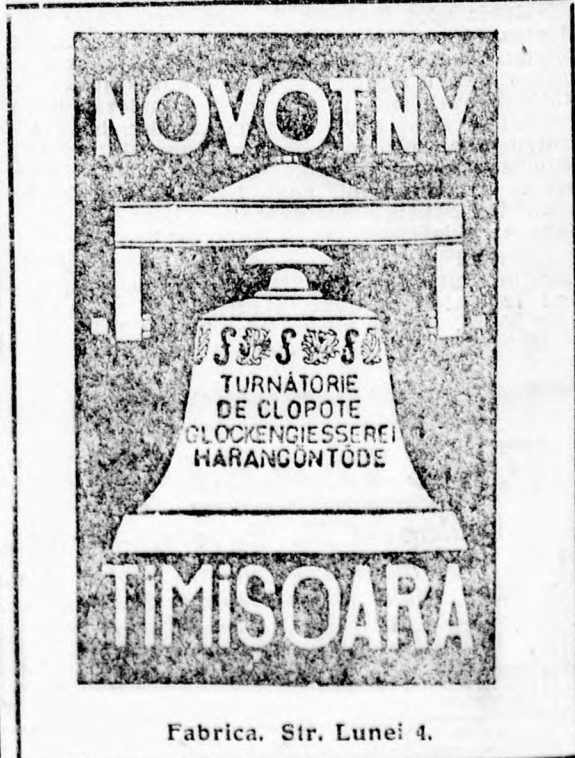
Szántó I.

* Agy- és szívérelmeszesedésben szenvedő egyéneknek a természetes „Ferenc József” keserűvíz megbecsülhetetlen szolgálatot tesz azért, hogy a béltartalmat kiméletesen távolítja el. Tudományos tapasztalatok kétségtelenné tették, hogy a Ferenc József víz számos féldali hűdésben fekvő betegnél is megtette a kellő hatást s így nagy megkönnyebbülést okozott. A Ferenc József keserűvíz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

Felöklötte a bika. Oradea mellett, a premontréi rend san-martini gazdaságán, megdöbbentő szerencsétlenség érte Fecser Elek 32 éves szolgát. Fecser a jóságokat terelte be az istállóba, közben az egyik bika megvadult, Fecsernek rontott és szarvával felhasította a szerencsétlen ember hasát. Fecser Eleket életveszélyes állapotban a közpórházba szállították, ahol megoperálták. Állapota súlyos.

Újra felvirágzott a rabszolgakereskedelem a Vörös tenger és partvidékén. A vöröstengeri angol hadiflotta parancsnoksága jelentést kapott egy kereskedelmi hajó tisztjeitől, amely jelentés különös állapotokról rántja le a leplet. Eszerint a hajó tisztjei és legénysége kétségbeesett segítykialtásokat hallottak a tengeren az egyik kisebb hajóról és amikor annak közelébe értek, észrevették, hogy a hajón körülbelül két-háromszáz néger van, akiket rabszolgavásárra visznek. Több más, kisebb hajó is volt a tengeren, ezek is rabszolgákat szállítottak. A kereskedelmi hajó kapitánya nem avatkozhatott a dologba, mert egyrészt nem rendelkezett kellő fegyverekkel, másrészt nem volt joga sem. A jelentés azt igazolja, hogy a rabszolgakereskedelem újból felvirágzott a Vörös tengeren. Az angol hadihajók naponta kétszer őráratra mennek a Vörös tengerre, az arabok azonban éjszaka kis csoportokban és kis hajókon indulnak utjukra és így elkerülik az őrhajókat.

* Szerencsés együttműködés gyárosok és detájisták között. A Romániai Drogisták Egyesülete a következőket közli velünk: Általában ismeretes, hogy az alku a közönség körében mélyen el van terjedve és annak a következménye, hogy a közönség nem bízik az árakban. Ezen bizalmatlanság miatt a detájista néha kénytelen az árat emelni, hogy legyen miből engednie, hogy ezáltal biztosítsa magának az okvetlenül szükséges hasznot. Más kereskedők, ha kevésbé lelkiismeretesek, silányabb árut ajánlanak, amelynek az árat nehéz ellenőrizni. Számos szakmában hosszas tárgyalások anyaga volt a komoly detájista és gyárosok vezérképviselői között a szabott árak megállapítása. Egy fontos szakmában — a drogisták, illatszerek és gyógyszereszek szakmában — elhatározó lépés történt. A kezdeményezés érdeme a Lady gyárak (amely a Chat Noir, Jockey Club, Perle de Paris, Rouge et Noir, Parisienne, Corso kölnivizeket gyártja), az Odol Compagnie (Odol szájjvizet és fogkrémek) és Richard Hudnut (arckrémek, arcpirosítók, puderek) képviselői. Ez a kezdeményezés annál is inkább üdvös, mert a közönség bizalmát akarja helyreállítani és egészségessé tenni a kereskedelmet. Ezen cél elérésére a fent említett gyárak képviselői speciális hirdetményeket nyomattak minden cikk árának a feltüntetésével. Ezeket a hirdetményeket szétosztották a szaküzletek között, azaz a drogériákban, az illatszertárakban és a gyógyszerárakban, hogy azokat az üzlethelyiségekben kifüggeszék. Így a detájistáknak módjában áll szükség esetén igazolni, hogy az általa kért ár nem túlmagas, mert az az egész országra egyöntetűen van megszabva.

Magyar ember találta fel az első repülőgépet és emelkedett vele a levegőbe 40 év előtt

Martin Lajos egyetemi tanár a magyar zseni fiának elbeszélése atyjáról és az első repülésről

Hosszú volt az út, amíg az ember felvette a versenyt a repülő madárral. A tüzeléssel hevített papírzsáktól, amit a Montpolfier testvérek először röptettek Anonnayban 1783 június 5-én a levegőbe — tengeri sirályokat, sőt az Atlasz hegység kondor keselyűit is túlszárnyaló, tengereket átszelő repülő emberéig csaknem 150 esztendő telt el s talán még évtizedek teltek volna el mai tökéletesítéséig, ha a haditechnika nem veszi fel fegyverei közé a világháborúba.

A léghajótól a gépig nagy volt az út — és kivihetetlennek látszott a gondolat. Lillenthal dinamikus erővel hajtott, a madárrepülés utánzásával próbálta a repülés problémáját megoldani, amíg Wellner és a magyar Martin Lajos repülőgép szerkesztésével foglalkoztak.

Az ember ősrégi vágyának, a repülésnek megoldása ezeknek a zseniknek munkássága idején még csak remény volt és nem tudhatták, hogy a léghajó, a szárny, vagy a gép fog-e győzedelmeskedni a levegőn.

A megoldáshoz, amint látjuk, legközelebb állott a magyar Martin Lajos, akinek nevével minduntalan találkozunk s első helyen áll az aeronautika történetében. Martin Lajos matematikus született Budapesten 1827 február hó 30-án. Részt vett a szabadságharcban, mint tüzér. 1861 dec. 20-tól a Magy. Tud. Akadémia levelezőtagja, 1872 óta a kolozsvári egyetemen a felsőbb mennyiség tanára volt. 1893-ban szabadalmat nyert a *lebegő kerék* tanulmányára és az ő gépe volt az első a világon, amely a clujji egyetem udvarán a levegőbe emelkedett.

Martin „A lebegő kerék bemutatása” címmel 1893-ban magyar és német nyelven adja ki kísérletezéseit, matematikai számításait.

Ez a munka nagy port vert fel úgy a magyar, mint a külföldi sajtóban. Németországban már nem tudott szabadalmat szerezni gépére, mert fellépett Wellner s a németek nem akarták kiengedni kezükből a dicsőséget az esetleges sikerülés esetére. A nagy hírlapi harcban Martin azt írja, hogy *„kevésbé reklámmal, de előbb felléptem, mint Wellner”*. Ezt ki is fejti „A lebegő kerék a Wellner-féleivel összehasonlítva” című 1894-ben kiadott munkájában.

Harmadszor 1895—6. tanévet megnyitó rektori beszédében mondja el, illetve adja ki a repülés teóriájára vonatkozó matematikai számításait. Felsorolja az addigi rendszereket s ezt a határozott mondatot írja le:

„Emlékezzünk vissza a vasuti gőzmozdony feltalálására: így lesz ez a repülőgéppel is. Ha a találmány egyik rendszer szerint nem sikerül, fog az egy másik szerint sikerülni”.

Elmondja, hogy a repülés problémájával még 1848—49-ben foglalkozott Oradeán, ahol a tüzérfőparancsnokságnál, Lukács alatt nyert alkalmazást és az ablakban könyökölve üres óráiban sokszor elgondolkozott rajta.

Legérdekesebb a zárószava, amelyben leírja szóról-szóra úgy, amint bekövetkezett, hogy milyen befolyása lesz a népekre, ha a repülést feltalálják. „Legnagyobb hatása lesz a harcászathoz. Eddig ágyú és tüzérség döntött a csatában, ezentul a repülőgép veszi át a vezérszeropet s a hadjáratok sorsa és sikere a repülőgépek számától, nagyságától s ügyes vezényletétől fog függni”.

A kiváló zseni a magyar zsanik sorsát érte meg. Gépe a levegőbe repült — de fejlesztéséhez pénzt szerezni nem tudott. Clujon a Donát-ut 36. sz. alatti kertes házában álmódzott arról a pénzről, amit ha megkapott volna, azelőtt 40 esztendővel: magyar ember találmánya repült volna a felhők fölé!

S Z É P — É S M I N D I G V I G !

Igy kívánjuk mi férfiak a nőket. MINDIG, ez a fontos, mert hiszen manapság a nő részére oly egyszerű a fejfájást és rosullétet mellözni! Már egy Pyramidon-tabletta alkalmas arra, hogy életkedvet és jóérzést szerezzen. De csak a Bayer-keresztrel ellátott eredeti Pyramidon.

Pyramidon

Ott lakik ma is édesapja házában fia, Martin Lajos ny. vasuti tisztviselő, aki az első repülőgép levegőbe emelkedésének 40-ik évfordulóján a következő érdekes, de egyébként a házsongárd alatti kincses város régi, ma is élő lakói előtt jól ismert részleteket írta nekünk sok fájdalommal, de annál több igazsággal, nagynevű apjának életéből.

Martin professzor és találmányai
Cluj, 1934. február 14.

1888-ban, november havában, — az itteni egyetem egyik kiváló és külföldön is elismert

tudósa, Martin Lajos, az Erdélyi Múzeum Egyület által rendezett népszerű előadás keretében ismertette a „Madár Repülés” elméletét, a természet zsufolásig megtöltött elit közönség előtt. (L. az E. M. E. 1888. III-ik népszerű szak. I. füzet).

Ez időtől minden évben ismertette a népszerű előadás keretében kísérleti eredményeit.

1893 őszén mutatta be a „Lebegő Kerék” című találmányát, amelynek segítségével egy ember saját erejével felemelkedhetik a levegőbe és rövidebb utat tehet meg. (Ekkor még

A nagy esemény közeledik...

Csütörtökön, február 22-én kezdődik a nagy nyeremények húzásának a bevezetése, az

Állami osztálysorsjáték 5-ik osztályán

30200 nyeremény, 197,332.000 lei értékben lesz kihuzva a szerencsekerékből.

Megújította sorsjegyét e döntőfontosságú húzásra?

Vásárolt új sorsjegyet, ha már az előző húzásokon ezt elmulasztotta?

nem volt benzinmotor, azt csak 1903-ban, kiváló tudósunk halála után 6 évre találták fel).

1893 augusztus 24-én nyújtotta be a magyar és az osztrák államokhoz szabadalmi kérelmét, amit 1894 tavaszán kapott meg. A német, angol és olasz szabadalmakat 1894 őszén és 1895 tavaszán kapta meg.

1894 őszén, ahogy a magyar szabadalom birtokában volt, hozzájárult az elméletileg kiszámított találmányát testbe öltetni.

Először is a rajzokat kellett elkészíteni. Nehezen ment a munka, mert már akkor is gyengélkedő volt és jobbkezt, az 1848-as harcok idején szerzett reumája bántotta s nem igen tudta használni. Erről egy vasuti gépész-mérnök, aki jelenleg is él, mint ny. vasuti főfelügyelő, Judik József, tudomást szerezvén, önként ajánkozott, hogy díjazás nélkül segít a rajzok előállításánál.

Igy készült el a rajz 1894 nyarára. S most már csak a technikai kivitele volt hátra. Mint igaz magyar, honi gyártmányból akarta előállítani. A réz- és vasalkatrészeket a pesti csavargyárban, a faalkatrészeket a turdai cellulozgyárban szerette volna csináltatni. De sajnos, ezek a gyárak csak úgy voltak hajlandók a megrendelésnek eleget tenni, ha minden egyes alkatrészből legalább is ezer darabot rendel.

Igy ez elmaradt. Itt lett rézlemez és vaslemez beszerezve, amelyekből Lutze Ferenc, az egyetemi mechanikus esztergályoztatta a fogaskerekeket és tárcsákat és a „Lebegő Kerék” alkatrészeit. Lapátokat, celluloz helyett, közönséges zsindeyből készítettek. (Az eredeti alumíniumból volt tervezve, de miután ez igen drága lett volna, hát cellulozot akart venni Turdán, de ez meg a gyár makacságán hiúsult meg).

Ennek a mintagépnek az 1896. évi milléniumi kiállításra kellett volna kész lennie. De sajnos, hogy minden egyes alkatrészt külön esztergályozni kellett, így csak 1896 augusztusára készült el, s így a milléniumi kiállításra ebből csak a „Lebegő Kerék” szerepelt.

1893 novemberében az a téves hír kelt szárnyra, hogy a kiváló tudós a Fellegváron kipróbálva találmányát, lezuhant a Szamosba és összetörte magát. (Ezt hozták a pesti lapok). Dr. Gyalui Farkas egyetemi tanár, újságíró azonnal felkereste a tudóst. Együtt mentek az „Ellenzék”-hez és ott Martin saját személyével igazolta, hogy az egész leesési és összezúzódási hír humbug, amit az Ellenzék meg is cáfol.

Nem is volt ez lehetséges, mert a mintagép még akkor nem volt kész, csak három év múlva, 1896 augusztusban készült el. És 1896 augusztus 31-én, a tudós születésnapján próbálták ki. „Ha már én nem próbálhatom ki — mondotta Martin, — legalább születésem napján próbáltassék ki, ekkor lássam, hogy mit ért eddigi fáradozásom”. (Ekkor már nagyon gyenge volt, a tüdején levő dagunat nagyon kínozták). A próbához meghívta Bartha Gergely volt tűzoltóőparancsnokot is.

A mintagép a régi egyetem udvarán volt felállítva. Lutze egyetemi mechanikus két segédje őrizte. Midőn Bartha és Martin megérkeztek, buhofára fakadtak mert Spaller János és Deésy sergének (Deésy jelenleg vasuti tisztviselő), teljes felszereléssel, élelemmel ellátva várakoztak, mintha többékes túrára startoltak volna.

— Hát maguk mit gondolnak? — kérde

Martin tanár, — hisz ez csak mintagép, ezzel nem repülhetünk, ezzel ha magasra szállunk és onnan leereszkedünk, pozdorjává török. Ez csak arra készült, hogy bebizonyítsuk, hogy az ember a saját erejéből a levegőbe tud emelkedni. S ha ez bebizonyítottatik, akkor fogunk hozzá az igazi gép előállításához, amely megszívásánál fogva is biztosítsa épségünket.

— Hát mi már a műhelyben kipróbáltuk, — mondotta Deésy — és a mennyezetig emelkedtünk.

— Szerencsétlenek, hátha lezuhantak volna és tönkretették volna gépet? Nem gondoltak arra?

— Ügyeltünk és óvatosan ereszkedtünk vissza.

Ekkor Bartha Gergely, Martin felkérésére beleállt és mint a bicikli pedáltját, kezdte taposni és ahogy a négy lebegő kereket mozgásba hozta, a gép kezdett függőlegesen emelkedni. Ugy két méternyire emelkedhetett, midőn Martin tanár odaszólt, hogy lassítsa a hajtást és így lassan szálljon le.

— Nekem elég ennyi, mert ezzel be van bizonyítva, hogy saját erőnkkel fel tudunk emelkedni. Most csak 10 ezer koronát kell előteremtennem, hogy a gépet megvalósíthassam.

Sajnos, ez sohasem került össze s 1897 március 4-én a halál végleg leállította.

Ime egy nagy tudósunk, akiről még most is csak gunyolódva emlékszünk meg, (mint az Ellenzék karácsonyi számában Spektator tette).

Egész életén át, kevés kivétellel csak naivnak bolondnak tartották itthon, míg külföldön nagyrabecsülték és mindenféle ígéretekkel csalogtatták magukhoz. Berlinben konzorciumot toboroztak össze és 43 ezer márkát ígértek találmányért, csak menjen ki. Gyárat létesítenek, a vezetését jó dotációval reábizzzák és siker esetén mint főreszvényes lesz tagja a konzorciumnak. De Martin, mint igaz, önzetlen magyar, nem fogadta el. Mondván, ha találmányommal hazámnak nem szerezhetek dicsőséget, hát más országnak sem fogok. Sőt, talán hogy

Isten veled

Halk nyisszanás. Ne félj:
Nem márkifej hullott kosárba,
Az ing szakadt csupán,
A nyúltes. árva.

Az árva ing testet fedett
Hűen talán és mindhalálig,
De már megunt hosszú létét
S halálba vágyik.
Ma itt és holnap ott
Kap ő szegény egy-egy sebet
S mint kinekmaria régi szív
Csak foszlik-bomlik s — megreped.

E foszló holmi muzsikáját,
Boldog, ki nem hallotta még.
Akit e drága testfednek
Erős és ép csapatja véd
S mint hadvezérnek harcmezőn,
Előtte áll a friss csapat,
De mit tegyen, kinek kevés van
S az is bomlik, az is szakad?

Akin a foltozás már nem segít
S akit megorvosolni nem lehet.
Fölsíró, nyisszanó barát!
Már válni kell: Isten veled!

SZUNYOGH BARNABAS.

majd hazám ellen használják fel. Nem soha, inkább megsemmisítem.

Határtalan volt öröme, amikor látta 42 évi munkájának a gyümölcsét. Odament gépéhez, mint apa a gyermekéhez, rátette kezét s ezeket mondotta: „Edes jó Atyám, Istenem, köszönöm, hogy megengedted tervem sikerét. És segítettél általa szeretett hazámnak dicsőséget szerezni. Ami Lilienthalnak, Wellernek és a többinek nem sikerült, az sikerült nekem a Te segítségével. Az ember saját erejéből felemelkedhetik és repülhet. Ez igen, az első eset és ezt egy magyar agy készítette. Ezt nem lehet letagadni”.

S íme még 40 év alig telt el és mi magyarok magunk felejtettük el, sőt még lekicsinyelve beszélünk róla. Ahelyett, hogy emlékét megörökítsük.

Ott van Lilienthal, igaz, ő siklórepülés kísérleteiben 1896 őszén vértanuhalált halt. Minden nagyobb német városban utca van nevére elnevezve. Szülőházán és saját házán is márványtáblák hirdetik, hogy aviatikával foglalkozott és annak vértanuja. Wellner arcképét a bécsi tudományos akadémia lefestette, szülőházát emléktáblával látta el.

És mi magyarok, kiváló tudósunkról még halála után is gunyolódva, lekicsinyelve emlékezünk meg. Holott neki nemcsak ez volt a találmánya. Olaszországi számkivetésében, ahol utazásait küzdötte fel magát, látván a nehéz vitorlásokat és fogaskerekű hajókat, hozzájárult elméletileg egy csavart készíteni, aminek segítségével könnyebben lehessen a hajót irányítani. Nem volt könnyelmű ember, fizetése megmaradt. Ezen vett egy kisebb gőzöst, amelyet saját maga alakított át. Két évig készült. A próbára meghívta tisztbarátait, köztük két angolt is, akik végigélveztek az Adrián a hajókázást. Most már a szabadalomra kezdett pénzt gyűjteni, de mikor a szükséges összeg meg volt, kísült, hogy már a két angol barátja az ő találmányát szabadalmaztassa. Így ettől elesett.

A 60-as évek végén Debrecenben mint távirtdaigazgató működött. Ekkor látta, hogy az őrlés a szélmalomokkal milyen nehézkesen megy és szárazság idején a földek öntözése lovak által hajtott szivattyúval történik. Elméletileg elkészítette a forgatható szélmalomot, amit a Károlyi-birtokon kipróbált és az be is vált. Szabadalmaztatta és a Tudományos Akadémiának is bemutatta. De Hermann Ottó és Szily Kálmán által támogatásérték, ami annyira elkeserítette, hogy találmányát eladta. Zsidó vállalkozók vették meg 300 forintért és ők hozták forgalomba. Ezek a magyar Alföldön még most is láthatók, de senki sem tudja, hogy Martin találmánya és az ő szabadalma volt. Ekkor keseredett el annyira, hogy bár a repülés problémájával állandóan foglalkozott, de nem akart vele soha a nyilvánosság elé lépni.

Igy járt a csepeli lép lecsapolási tervével is. Ezt is el akarták gáncsolni, míg Tisza Lajos mérnök nem karolta fel és ketten nem fogtak hozzá. (Akkor Tisza Lajos még nem volt gróf).

A mintát 1913 augusztus 31-én, felejtélen jó atyánk születésének 86-ik évfordulóján és jó szüleink 50 éves házasságának évfordulójára emlékeül az Erdélyi Múzeum Egyletnek adományoztuk. Az jelenleg is ott van és a reá vonatkozó irások és szabadalmak is.

Martin Lajos, ny. vasuti hiv.

Egy vándorárús csavargásai Párizs és az élet sikátorai közt

VII.

Vándorárúsnak csapok lel és bevándoroltam egész Franciaországot

...Ez a két kaland — ami itt következik — bevezetése annak a világgáindulásnak, amelyben egy vándorárúsnak felcsapott újságíró a francia élet furcsa világába lendül, hogy belepillantson apró pillanatokba, lelkek titkaiba, szavak értelmébe és belopja magát az élet sikátorai közé.

Viszontagságos volt ez a bolyongás. Gyakran megalkuvással és önmegtartóztatással járt — csalódással és megaláztatással, de mindig változatos volt és tanulságos.

Ne gondolja senki, hogy kérkedni akarok azzal, hogy vándorárús voltam. Ez mindössze a keret volt és a forma ahhoz, hogy módomban legyen felmérni a francia táj mérföldjeit Le Havretől Monte-Carloig és Bordeauxtól Genfig. De őszinte akarok lenni és ezért előljáróban azt is el kell mondanom — megbírkózva a szegényérzéssel — miért sodródtam először a cukorkaárúsok felé. Az történt, hogy egy januári napon minden pénzem elfogyott és fél-napig koplaltam. Kikapadtak a pénzforrások, én pedig megalkudtam magammal, a legrosszabb öltöny ruhámat és egy nyílt télikabátot magamraöltöttem és felcsaptam vándorárúsnak. Elmentem Hirschfeld Lajoshoz, a rue Saint-Louis en L'Île 76. szám alá, Szent Lajos szigetére, ahol minden kenyérkereső magyar honfi kaphat hitelbe egy fatát, cukorkákat, kakaoet és egy csipetűt. Nagyon el voltam keseredve, Párizs minden szépsége semmivé főpült előttem s mindez csak azért, mert fél-nap óta nem volt meleg étel a számban. Bekopogtam a cukorkaárúsok tanyájára. A negyedik emeleten nyirkos hotelszoba, szennyes falak, dűledező tető és rozszant ablakok. Ugy nézett ki, mint a magyar kúbosok deszkakalibája. Jól esett volna, ha sajnálnak, egy kis vigaszom lett volna benne. Berontottam hozzájuk:

— Reggel óta nem ettem. Nem tudom, mi lesz velem.

Mindenki tovább dolgozott, alig vetettek ügyet rám.

Bosszantott a részvétlenségük. Nem tudtam, mit mondok, túlonúl fiatal voltam s az élet még csak vendégségbe járt hozzám, addig alig viselt meg.

— Ehen fogok halni! Értik? Ehen fogok halni!

Rám sem hederítettek. Egy idősebb árus megsajnálta, hogy ennyire nekibúsultam magam ilyen kicsiség miatt.

— Az embernek megáll az esze! Fiatal-ember, ne játszon a szavakkal. Tudja maga: milyen nehéz éhenhalni? A legnehezebb a világban. Az utolsó esetben összeesik az utcán, a rendőrök beviszik a kórházba és megeleltetik. Ezen a rongyos földön ma milliók nélkülöznek, de hallott már arról, hogy valaki éhenhalt volna?

Okos szavak voltak ezek egy öreg honfitól, aki egy kissé bölcs is volt talán, mert tíz éve élt itt s tíz éve éhezett...

Ez megnyugtatót és azzal „beöltöztem” cukorkaárúsna. Vettem egy fatát, megraktam kakaoet és (amint megírtam már: csokoládéba s cukorba főzött amerikai mogyoró) cukorkával, kis kóstolót szórtam közé, fogtam egy csipeszt, megszámláltam az árut, be-mondtam a számokat Hirschfeldnek, a „führer”-nek — így becézték itt a gazdát — s azzal becsomagoltam a készletet és mentem. Hirschfeld utánam szaladt a lépcsőházba, adott 70 centimest földalatti villamosra és ezt tanácsolta:

— Ha rám hallgat: utcán és kávéházakban fog árulni. Vigyázzon magára, mert ez tilos idegeneknek és nekünk különben sincs rendőrségi engedélyünk. Isten önnel.

Leszaladtam az utcára, elhagytam Szent

Lajos szigétét és a szajnaparti fák mellett megálltam egy pillanatra. Kacér januári szellő hárfázott a tar gallyak között és én ráébredtem arra, hogy most néhány órára szakítani kell minden szegényérzéssel, tartózkodással és félelemmel. Most vándorárús vagyok és magam megett hagyok minden mást.

Beszálltam a földalattiába és — alig volt ennél emlékezetesebb pillanata életemnek. Furcsa érzések vettek erőt rajtam. Kezdődött azzal, hogy szégyeltem magam, nem mertem az emberek szemébe nézni és úgy véltem, hogy kitagadott és sajnálatraméltó vagyok. Két hely volt még a kocsi-ban, de én állva maradtam. Itt tűrni és szenvedni kell. Szakítanom kell magammal, hogy belelopjam magam a vándorárús szerepébe. Ezek a furcsa hangulatok folytatódtek azzal, hogy mellettem egy kis iskolásfiú kiejtette kezéből a könyveit és én... lehajoltam és felvettem. Éreztem, hogy többen mosolyognak. Fonák volt mindez. Miért tettem? Magam sem tudom. Vannak dolgok, amelyeket csak érezni lehet, de megmagyarázni nem. Egy kisleány huncutul rám mosolygott. Cukorkaárús vagy és nem szabad visszamosolyognod — gondoltam. Elfördítöttem a fejemet.

...A végállomásnál kiszálltam. Erősen szürkült már, köd terjengett a levegőben, az emberek fáztak és a kezükbe huhukoltak. Behúzódtem egy kapu alá és kicsomagoltam a fatát. Aztán nekivágtam a nagyvilágnak. Mindenki tekintetét magamon éreztem. Féltem és fáztam. Az igazat írom, ha azt mondom — úgy éreztem, hogy mindenki lenéz és kimosolyog. Soha nem éreztem magam ilyen kutyául és egyedül, Párizs határában, a Le Bourget felé vezető körút elején. Átmentem egy vasúti híd alatt és betértem egy kávéházba. Már szédült velem a világ, összeszorítottam a fogam, amikor odamentem a kaszirnőhöz — csontos, vereshajú asszonyosság volt a lelkem — s kibögtém neki:

— Szabad árulnom?

Fel se nézett, úgy röptiben mondta oda:

— Allez y!... Mehet.

Az első asztalnál elfördítöték a fejüket. A második asztalnál fiatal leányok és fiúk ültek. Kinevettek. A harmadik asztalnál, mire odaértem, fizettek s mentek. A negyedik asztalnál rámriváltak: va' f'en. Pusztulj innen. A vérem az arcomban lüktetett. Leszegett fejjel a kijáráshoz rohantam és kiszédültem a kávéházból.

Valaki utánam szaladt. Egy pincér volt.

— Adj egy csomagot öregem. — mondta — Látom, rossz idők járnak feléd.

S azzal kezembe nyomott két frankot, elvette a csomagot s már ment is.

— Egy frank visszajár, csak egy frank az ára — mondtam utána.

— En négy év előtt még két frankért árultam. Az egy frankot megtarthatod.

Megtartottam. Berohantam egy péküzletbe, vettem két livre kenyeret és mindenestől befaltam.

...Soha többé nem volt kezemben fatál és kakaoet.

— Hasznavehetetlen. — mondták másnap „odafenn”, a rozszant garniszállóban. Most nagyon sajnáltak s már a kilincsen volt a kezem, amikor a „führer” utánam szólt: Várjon. Más cikket kap. Ma fésűárús lesz. Próbálkozzon ezzel is. Ezzel elővett néhány tucat

FILMPALACE
Vasárnap hétfő
Vörös ördög
poszterben: Clara Bow.
Először a „Nürnbergi mesterdalok”
szintónikus zene Uj hirdető!
Keddre Pompei végnapjai.

fésűt, kis celofáncsomagot és hirdetőlapokat. Ezen ez állt:

Etablissement „Le peigne français”
Un affaire, L'écrasable matière ininflammable
Un peigne de poche } les quatre pièces
Un peigne in } 5 francs
Un peigne coiffeur }
Un deméoir }

„A francia fésű”. Egy üzlet! Nem gyulekony. Tuzálló.

Egy zseb-fésű }
Egy sűrű-fésű } a négy darab
Egy borbély-fésű } 5 francs
Egy bontó-fésű }

A kis celofáncsomagba betett egy hirdetőlapot és négy különböző fésűt, azután utnak eresztett ezekkel a szavakkal:

— A négy fésű ára öt frank. Ebből az árusé 2 frank 50 (16—17 lej). Egyelőre kap tíz csomagot. A cikk selejtes áru, azért adjuk ilyen olcsón. Engedélyünk nincs rá, igyekezzon kikerülni a rendőrséget. Csak kávéházakban és üzletekben áruljon. Menjen Auteuilbe, vagy az amerikai negyedbe. A fésű könnyen török. Ha árul, a fésűt tartsa először gyufa alá és mutassa meg, hogy nem ég. A lángban az anyag kissé lágyabb lesz és hajlik. Ahol egyszer árult, oda ne menjen vissza. Mert ha a fésű anyaga ismét megkeményedik, eltörök. Egyébként keményített sajtól készült.

Es azzal mentem is s amikor már ott voltam a finom amerikai negyed elhalkult csendjében, akkor ébredtem rá arra — riadtan és szegénylősen —: mire vállalkoztam. Olyan lány és elfinomult volt itt minden, az élet alacsony zajlása mintha bohókás kedvében megszökött volna innen: az utca kihalt, lépések zaja alig veri fel meghitt nyugalmát. Ugy tűnik, hogy aki itt lakik, az nem él, csak létezik. Alig látok egy lelket közel s távol, csak a házak ablakain csillámlik ki az aranykárpit s a csillárok ragyogása. Az első kávéházba benyitottam. Ezüstfrakkos zenészek játszották a délutáni tangót és a párizsi gazdagok sorra hörpintették ki színes aperoikat. Hirtelen borzongás futott át rajtam és egy lépést sem tudtam tenni. Ugy szóltam oda egy pincérnek, hogy: melyik a rue Mozart?

— Ez az, uram — s kimutatott az öles ablaktáblákon a januári utcára. Ugy szédültem ki az ajtón, köszönés nélkül, mint tegnap tettem. Nem gondolkodtam és minden lépésem ösztönös volt s az táncolt minden idegszálamban: el kell adni a fésűket. Pár lépést tettem csak az utcán s — talán mert nagyon fáztam is — benyitottam egy hatalmas régiségkereskedésbe, ahol egy régi kopott zenélőóra éppen akkor hetet ütött s kis pierettek táncolták körbe az ingát... Az üzletben senki sem volt. A villany is el volt oltva, csak a belső szobákból szökött ide kis derengő világosság. A belső szobákban hárman ültek — régi barokkasztal körül, nádfonatú székekben — két nő és egy férfi. Az egyik hölgy szőke, kékszemű, fiatal. A másik idős, deresedő. A férfi szikár, szikkadt, egyréttü gallért és esarp nyakkendőt visel. Eszrevesznek. Benyitok hozzájuk. Összerezzenek. Valamit dadogok alig halhatóan, kinyitom a kézitáskát és eléjük teszek egy csomag fésűt. A fiatal nő rámnéz, érzem, hogy előnti a vér az arcomat. A kezemre néz és tekintete találkozik a címeres gyűrűmmel. Fojtott mosolyra görbül a szája. Öszszetalálkozik tekintetük. Tízfrankot nyújt át. Az idősebb férfi is hirtelen a penztárcájához nyult és ötfrankkal fizet. Az idősebb hölgy is két csomagot vesz. Egy szót sem szólnak. Köszönök s már megyek is az ajtó felé. A férfi oroszul szól utánam. Kérdőleg nézek vissza.

— Hát nem orosz?

— Magyar vagyok. — mondom.

— Magyar? Bécsi? — kérdik mindhárman.

...De én már szaladok kifelé, szaladok a kávéházba, ahol ezüstfrakkos zenészek játszóak a délutáni tangót, leülök a finom és előkelő emberek közé és nyugodtan bemondom: — Egy meleg kávét kérek... világosan, kaláccsal... sok cukorral... péksüteménnyel, vajjal és sonkával...

Boldog voltam, fölényes és megelégedett.

...S így indultam el egy hosszú bolyongásra francia földön, mint vándorárús.

(Folyt. köv.)

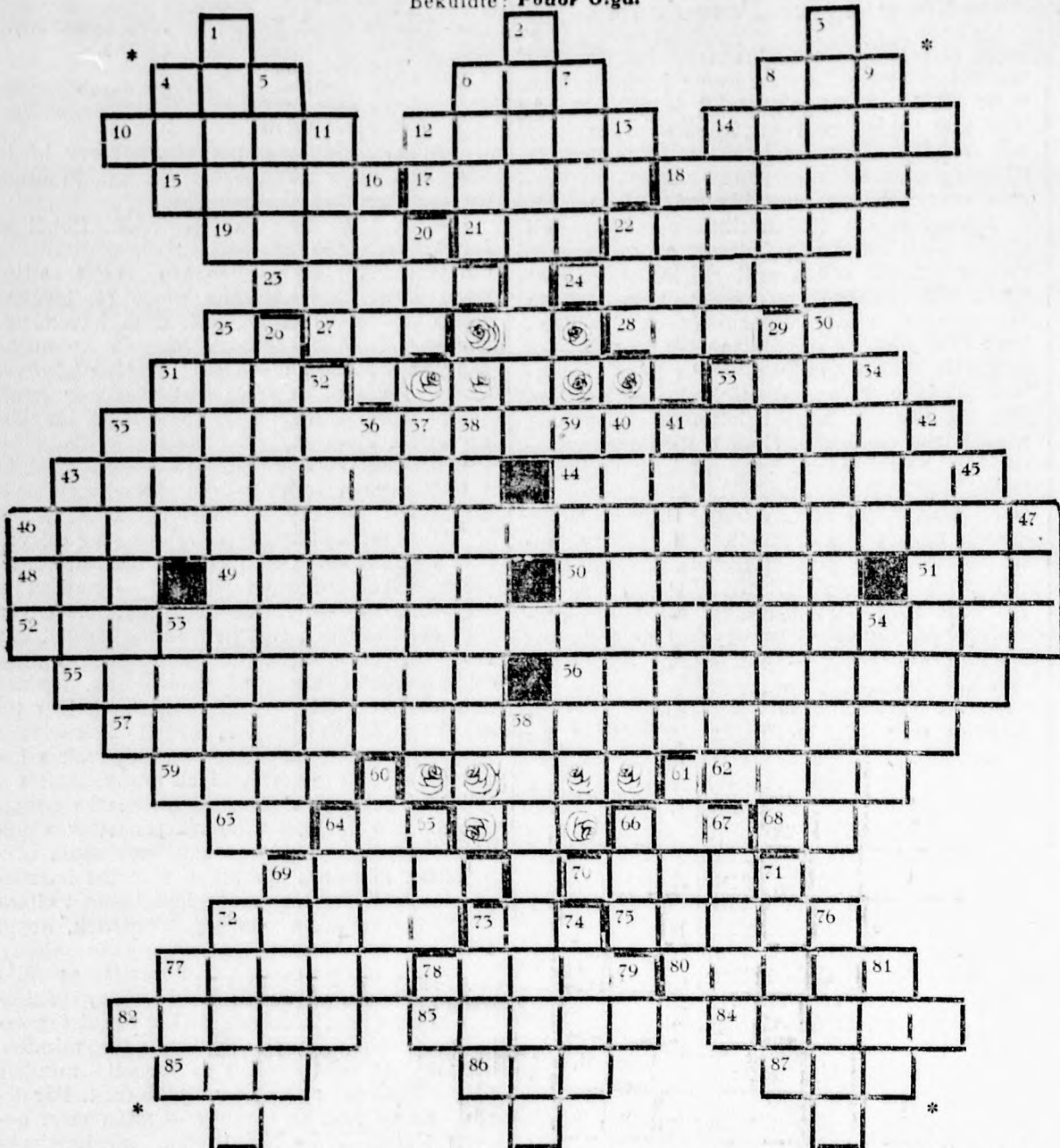
Rally Péter

KERESZTREJTVÉNY

ROVATVEZETŐ: CSÜROS EMILIA

6. (107.) SZÁMU KERESZTREJTVÉNY

Beküldte: Fodor Olga.

Beküldendő sorok: A csillaggal jelölt átlósorok. A vízszintes 55., 46., 52., 57. ezeket szerzőiük nevehez kell írni. Függőleges sorok: 2., 58.
A csillaggal jelölt átlósorok két híres zeneszerzőnk és két költőnk vezetéknevét rejtik.

Vízszintes sorok:

4 Főzések-féle. 6 Verskellék. 8 Pzk. 10 A levegő (névelővel). 12 Ilyen költemény is van. 14 Idegen helyeslés és latin csont (fonetikus). 15 Eltesz. 17 Névelővel, nemrégben elhunyt híres írónk vezetékneve. 18 Kutyanev. 19 Áttaszít. 21 Török nev. 22 Pesti primadonna vezetékneve. 23 Az útlejt. 24 Híres pesti színész vezetékneve. 25 Mutatózócska. 27 Csak, mássalhangzói. 28 A budapesti Operaház tervezője. 29 Korjelző (rovírtíve). 31 Névelővel becézett leánynev. 33 Hegység. 35 Híres zeneszerzőnk műve. 43 Gyümölcs (a mesékben gyakori). 44 Esményünk + P. 46 Babits Mihály verseskötete. 48 Időjelző. 49 Tarsalgás hangja (felesleges magánhangzó kettőzes). 50 A régi kenyér. 51 Fordítva: Mesterember. 52 Híres zeneszerzőnk, világhírű műve (fonetikus). 55 Strindberg regény címe. Vagy: a barátok. 56 Ti színészek. 57 Petőfi versének címe. 59 A tő nemcsak varr, hanem ... is. 62 Nemzet. 63 Felettünk van. 64 Kereszttel emelt zenei hang. 66 Becézett leánynev. 68 Kötőszó. 69 Nem vettem. 70 Német számnév és német te. 72 Nagyon nagy. 73 Egyik terítő. 75 Két egyforma magánhangzó + gyűjtő. 77 Nemzet. 78 Fejen hordjuk. 80 Katlanra. 82 K-val figurák. 83 Névelővel, cigányprimás vezetékneve. 84 A ház fontos része. 85 Budapesti szelők klubja. 86 Mindenkinek kell fizetni. 87 Fordítva: Jassz ital.

Függőleges sorok:

1 Ékezettel főszerkesztőnk vezetékneve és keresztnevének kezdőbetűje. 2 Magyar író neve. 3 Szorítsa, népiesen. 4 Bze. 5 Női név. 6 Folyó. 7 Becézett leánynev. 8 Szobában járunk rajta. 9 Kevert kis. 11 Rathc. 12 Idegen névelő. 13 Allati hang. 14 Népies „jól áll”. 16 Erdélyi író vezetékneve és keresztnevének kezdőbetűje. 18 Volt olasz légügyi miniszter vezetékneve. 20 Lélek mássalhangzói. 22 Író vezetékneve. 25 1. Leánynev. 2. Idegen emelet és mutatózó, birtokosranggal. 26 Misy kapuba rugta a labdát. 29 1. Regényt ír. 2.

Vadász teszi. 3. E-vel német ütőér. 30 Egy híres olasz és magyar író vezetékneve. 31 Fráter Lóránd sokszor megénekelt virága. 32 A perzsa királyom + levegő. 33 Filmgyár + j. és téve. 34 Leánynev. 35 Mutatózó és sipes mássalhangzói. 36 Katonát. 37 Tom mássalhangzói és festőkez, mássalhangzó kettőzettel. 38 Felkiáltószó és ú-vel szorít-e? 39 Zimsutk. 40 Berendelnie (ékezet). 41 D-vel, az arc, a fájós fogtól... 42 A 35. vízszintes 1, 2, 7, 4, 6, 3. és 12. betűje. 43 Levegő és ékezettel köszöntés. 45 A-val város neve (meg is énekeltek). 46 Csapadék, a végen névelővel. 47 Betegség nélkül fordul elő. 53 Fordítva: ékezet nélkül számnév. 54 E-vel liget (ford.). 58 Himfy szerelmének költője. 60 Óriás. 61 Idegen nemzet fia (ékezet törleendő). 64 A tanuló. 65 Madár. 66 Becézett női név. 67 Öreg-e? 69 Ékezet, hajtó része. 71 ...marin, festék. 72 Nemzet. 73 Játékszer. 74 Szőlő mellett van. 76 Latin számnév + s 77 Idegen szín. 78 Kicsinyítő képző. 79 Duplázza, szülő neve. 81 Egyházi rang rövidítés.

A 4. számú keresztrejtvény helyes megfejtése:

Vízszintes sorok: 1 Karnevél herceg 15 álarcos lovag ly 16 Lantját pengető 17 le 18 ne 19 en 20 as 21 ún 22 mg 23 Joni tengeren ey 32 knéléf 33 pirét v 34 ey műve 35 lamati 36 ttercip lad iger (régí dal, Pierett) 37 tát 38 ká 39 ön bú 41 bal 42 rag 43 scárda 46 szabó 48 colhárfá kálum 52 sakkverseny 53 kolozsvári 54 dománja.

Megfejtettők: Holley Vili, Miklós Gergely, Miklós Gergelyné, ifj. Zakariás I. István, Zakariás Tibor, Szabó Márton, Medveczky Baby, ifj. Moys Jenő, Bieber Béla, Patyánszky Erzsébet, Szabó Józsefné, Buder Györgyi, Fodor Olga, Gombos Mária, Schmidt Piroška, Mayer Erzsébet, ifj. Guido Belané, Szentkirályi Teréz, Kovács Domokosné, Cséke Márta, Lakatos Gábor, Szabó Illés, Minier Gábor, Kókay Gyuláné, gróf Bethlen Ödönné, Szedlacsék Lőrinc, Peterffy Béla, Prin-

czinger Antalné, Szigetvári Erzsébet Arad, Csutak Lajosné, Bod Józsefné, Hodács Agoston, Papp Mózes, Verébi Antal, ifj. Primusz Pál, Bitang Anna, Schüch Dezső, Szegedi Laci, Baic Nelly, ifj. Pototzky Pál, Sima Ottika, Sima Zoltán, Szabó Zoltanné, Kazatsay Gyula, Hügel Andorné, Blénessy Lenke, Lázár Béla, dr. Simu Gyula, Török Károly, Csürös Miklós, Luczky Ferenc, Zili Gizella, Szászné Márton Ella, Márton Antal, Szász Domokos, Kálmándi Legényvegyelet, Kubiek Ferenc, Gal Irén, Henter Jánosné, Buzás Imre, László Lajos, Mártonffy Zoltán, Zonda Margit, Tillesák Magda, Szekessy Sándor, Szelmeyits Gézáné, Suhayda Böske, Bécsey Miklós, Pállos Rózi és Nusi, Hüros Antalné, Tóth Kálmán, Veress Lajos, Loch Erzsébet, Vadász Mici, Madarassy János, Glosz Edith, Székely Kálmán, Huber Viktor, özv. Záknoffy Antalné, Benedek Judit, Dombrády Ferenc, Ferencz Mihály, Ferencz János, Bándy Istvánné, Dálnoky Károly György, Hegedüs István, Dénes Böske, Gábrriel János, Pábián János, Dittlich Ilonka, Fekete József, Gazdovits Miklós, Simonffy Ferencné, Papp Ilonka, Bindácz József, Papp Mózes, Szabó Illés.

A sorsoláson Henter Jánosné (Sebişul Săsos) nyerte meg Ijjas Antal: Sziénai legenda című könyvét Postára tettük.

HALLATLAN OLCsó díj mellett egész életre kiható szép élményekkel gazdagon tér haza, ha részt vesz római-olaszországi társasutazásunkon. Még ma jelentkeztek kiadói hivatalunkban. Indulás Gradeáról 1934 április 30-án délután 10.30 órakor. Résztvételi díj személyenként csak 5400 lei. Egyéni érvényes utlevél szükséges.

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések díja szavankint 3 lei, vastagabb betűvel 6 lei. Legkisebb apróhirdetés ára 30 lei. (Az állástkeresőknek 33 százalékos kedvezmény) a kiadóban 10 lei.

Lakás

Kétszobás lakások megalakult helyiséggel azonnal kiadók. Oradea, Str. Dr. Ioan Ciordas 38 sz.

Negyszobás és kétszobás modern lakás május 1-re kiadó. Oradea, Str. Bratianu 27. sz.

Különféle.

Hosszulejaratu amortizációs nagyobb kölcsönt felvételre, szűz ére erőtörtokra 7%-os kamatra folyosítottak előző tartozások kifizetésével is. — Címre részletes ajánlatokra továbbit a kiadóival „Amortizációs” jelíggel.

Keresek 50.000 lei kölcsönt jó kamattal és elcső helyen való beállításra rövid időre. Cím a kiadóban.

Adás-vétel

Keresek megvételre egy rövid zongorát. Betűk: Elek Imre, Valeriu Mihail, iud. Bihor.

Eladó Str. Nicolae Zsiga 30 szám alatt egy telek a rajta levő épülettel. Értékesíteni ugyanott délután 3-7-ig.

Többszörösen kintentelet — torzs onyvolt — orvosi-ag ellenőrző t első rendű tojóktól származó — Rhode Island Red és Chaku Campb il — keltező tojások, naposbék és tenyészállatok, a legoiesobb napárban előegyezhetők és kaphatók, Forma Baromti fa m Toth Istvánné, Hámig—Hidveg Jud. Traiscuona. Gara Feldioara.

Oktatás.

Láposy zeneiskola kezdő, zongora és zene elméleti tanszakkal, Oradea, Strada Simeon Stefan 20. sz.

Alkalmazás

Hazvezetőnőnek vagy szakácsnőnek ajánljuk jobb iparos özvegye. Vidékre is emenne. Oradea str. Roşiorilor 10. Barikné

Földművelésben, állattartásban és különösen takarmányozásban speciális ismeretekkel rendelkező gazdálkodó munkást keres mint inspektor vagy önálló intéző, csakis nagyobb gazdaságban. Szíves megkeresési a kiadóba kérek „Alapos” jelíggel.

Ajánlkozás. Főtitkárként plébános urak Kihallandó egy székelybazi orgonistát, jó énekest, okl. kántort da árdáknaz is, aka mazasoa fogadni mert a jelenlegi egyházzunk a személyzetet uzzetni nem képes Cím: Erdélyi Lapok kiadóhivatalában

PUHA OLMOT állandóan vesz a Szent László-nyomda r. t Oradea, Strada Regele Carol No. 5.

Nyomatványokat jutányos áron, csinos kivitelben készíti a **Szent László nyomda Rt.** Oradea, Katolikus Kört.